

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ»**

КАФЕДРА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Навчально-методичний посібник

для підготовки здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня
галузі знань 08 «Право», 29 «Міжнародні відносини»,
05 «Соціальні та поведінкові науки»

Одеса
Юридика
2024

УДК 347.788.4(073)

*Рекомендовано Навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 4 від 17 січня 2024 року).*

Укладачі :

Харитонova Олена Іванівна – д.ю.н., професор, завідувач кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «ОЮА» - ORCID ID: 0000-0002-9681-9605

Ульянова Галина Олексіївна – д.ю.н., професор, професор кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «ОЮА» - ORCID ID: 0000-0002-2908-6464

Кирилюк Алла Володимирівна - к.ю.н., доцент, доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «ОЮА» - ORCID ID: 0000-0002-3051-6599

Бааджи Наталія Пилипівна - к.ю.н., доцент, доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «ОЮА» - ORCID ID: 0000-0002-9889-4879

Галупова Лариса Ігорівна - к.ю.н., доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «ОЮА» - ORCID ID: 0000-0001-6263-2773

Рецензенти:

Яворська Олександра Степанівна – д.ю.н., професор, завідувач кафедри інтелектуальної власності, інформаційного та корпоративного права Львівського державного університету ім. І. Франка - ORCID: 0000-0002-4092-7690

Чепис-Фантич Олеся Іванівна – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права та процесу Ужгородського національного університету - ORCID ID: 0000-0001-9244-1644

Академічна доброчесність : навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої освіти галузі знань 081 «Право» [Електронне видання] / уклад.: Харитонova О.І., Ульянова Г.О., Кирилюк А.В., Галупова Л.І., Бааджи Н.П.; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса : - Видавництво "Юридика"с.

ISBN 978-617-8182-03-8

Навчально-методичний посібник містить короткий виклад лекційного матеріалу, плани та завдання до практичних занять та самостійної роботи, тести, питання для підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти.

Призначений для здобувачів вищої освіти галузі знань 08 «Право», 29 «Міжнародні відносини», 05 «Соціальні та поведінкові науки» Національного університету «Одеська юридична академія» з метою вивчення дисципліни «Академічна доброчесність».

УДК 347.788.4(073)

ISBN978-617-8182-03-8

© О.І.Харитонova, Г.О. Ульянова,
А.В. Кирилюк, Н.П. Бааджи,
Л.П. Галупова 2024

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН.....	7
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ.....	8
ТЕМА 1. Основи академічної доброчесності.....	8
ТЕМА 2. Основні вимоги академічної доброчесності.....	23
ТЕМА 3. Порушення академічної доброчесності.....	30
ТЕМА 4. Плагіат як основний вид порушення академічної доброчесності.....	37
ТЕМА 5. Відповідальність за порушення академічної доброчесності	44
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ (РЕКОМЕНДАЦІЇ) ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ПРОВОДЯТЬ ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ.....	51
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	52
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	65
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	67

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчальна дисципліна «Академічна доброчесність» полягає у формуванні академічної культури та нетолерантного ставлення до проявів академічного шахрайства; виробленні необхідних практичних навичок усного та писемного мовлення, необхідних для успішного навчання та майбутньої професійної діяльності; формуванні ефективної мотивації до самоосвіти та розвитку, здатності до критичного мислення і перевірки фактів; вивченні актуальних питань етичних відносин з урахуванням професійної діяльності юристів, вимог чинного законодавства, а також виробити навички етичного спілкування у практичній діяльності.

Сьогодні з урахуванням існуючих вимог кожен ЗВО вже має свою розроблену систему забезпечення принципів академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин, що є важливою складовою у формуванні академічного успіху освітньої установи. Разом з тим, розширення використання дистанційної форми навчання, різноманітних програмних засобів, розбудова політик відкритих даних, відкритої науки, відкритої освіти, відкритих інновацій актуалізує необхідність аналізу академічної доброчесності у цифровому середовищі, виокремлення нових форм прояву академічної недоброчесності та шляхів їх попередження та подолання. Сьогодні поширеним стає використання термінів «е-нечесність», «online-нечесність», які визначають поведінку, що порушує академічну доброчесність в освітньому онлайн-середовищі. Поява цих понять викликає потребу у новому осмисленні академічної доброчесності, які раніше, можливо, не розглядалися викладачами та адміністраторами.

Це зумовлює необхідність поглибленого вивчення шляхів та інструментів, які сприяли б розбудові та активному застосуванню принципів академічної доброчесності в науково – освітній сфері України.

Програма курсу «Академічна доброчесність» передбачає формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про академічну доброчесність, ознайомлення здобувачів вищої освіти із основними принципами академічної доброчесності у середовищі закладу вищої освіти, етичних аспектів діяльності людини.

Курс «Академічна доброчесність» розроблено в межах Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project, SAIUP), що адмініструється Американськими Радами з міжнародної освіти за сприяння МОН України та підтримки Посольства США в Україні.

Навчально-методичний посібник з курсу «Академічна доброчесність» підготовлений з урахуванням положень міжнародних договорів та угод, Цивільного кодексу України, спеціального законодавства України про інтелектуальну власність, аналізу матеріалів судової практики та призначається для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр.

Метою вивчення дисципліни «Академічна доброчесність» є формування академічної культури та нетолерантного ставлення до проявів академічного шахрайства; вироблення необхідних практичних навичок усного та писемного мовлення, необхідних для успішного навчання та майбутньої професійної діяльності; формування ефективної мотивації до самоосвіти та розвитку, здатності до критичного мислення і перевірки фактів; вивчення студентами актуальних питань етичних відносин з урахуванням професійної діяльності юристів, а також вимог чинного законодавства, а також виробити навички етичного спілкування у практичній діяльності.

Предмет дослідження – принципи академічної доброчесності в освітньому та науковому просторі, формування академічної культури здобувачів вищої освіти, фахівців вищої кваліфікації, підготовлених до професійної діяльності в різних галузях освіти, науки тощо.

Методи пізнання: поєднання традиційних та інтерактивних методів навчання з використанням інноваційних технологій. Словесні методи: інтерактивні лекції (проблемні лекції, лекції-дискусії, лекції-презентації, лекції-демонстрації з використанням мультимедійного обладнання). Практичні методи: практичні заняття, навчальні дискусії, робота в групах, робота в парах. Наочні методи: методи спостереження, ілюстрації, демонстрації, презентації. Робота з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, аналіз, рецензування. Відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання: дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані та ін. Самостійна робота: складання глосарію, таблиць, написання доповіді, есе, повідомлення, підготовка презентацій.

В процесі викладання зазначеної дисципліни та її самостійного вивчення здобувачами вищої освіти вирішуються наступні задачі:

- сформувати уявлення про об'єкт, предмет та завдання курсу, а також роль і місце академічної доброчесності в системі університетської освіти;
- засвоєння теоретичних положень академічної доброчесності та норм законодавства щодо дотримання академічної доброчесності;
- усвідомити й запам'ятати систему понять, оволодіти науковою термінологією.

Після вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати:

- сутність академічної доброчесності та основні прояви академічної нечесності та шляхи її подолання;
- окреслення шляхів і способів підвищення академічної культури;
- знати та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності;
- сучасні тенденції розвитку академічної доброчесності в Україні та країн ЄС, перспективи гармонізації законодавства України та законодавства ЄС у питаннях дотримання академічної доброчесності;

Після вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен вміти:

- виробляти навички аналізу та реферування наукових текстів, підготовки на основі опрацьованих текстів аналітичних оглядів, довідок, висновків;
- застосовувати моральні навички у своїй професійній діяльності в цілях підвищення її ефективності;

- знати та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності.

Після вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен ознайомитися:

- з практикою застосування судами законодавства щодо дотримання академічної доброчесності;
- з проблемами, перспективами та основними напрямками подальшого розвитку академічної доброчесності в Україні в аспекті забезпечення дотримання принципів академічної доброчесності.

Даний посібник визначає нормативний зміст навчання з дисципліни, встановлює обсяг та рівень засвоєння знань за видами навчальних занять та самостійної роботи згідно вимогам освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів.

Академічна доброчесність є прикладом узагальнення попередньо набутих знань та умінь у професійній діяльності та є сферою застосування їх у прикладному дослідженні дисциплін «Конституційне право», «Загальна теорія права та держави», «Психологія».

Основними видами навчальних занять з курсу «Академічна доброчесність» є лекції, практичні заняття, передбачається також самостійна робота здобувачів вищої освіти. Підсумковою формою контролю є залік. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти щодо опанування навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в НУ «ОЮА».

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		Екзамен	залік
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
1-59	Fx	Незадовільно	не зараховано
1-34	F		

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Тема	Лекцій ні заняття (год.)	Практичн і заняття (год.)	Самостій на робота (год.)
1	Основи академічної доброчесності	2	2	6
2	Основні вимоги академічної доброчесності	-	-	4
3	Порушення академічної доброчесності	2	2	10
4	Плагіат як основний вид порушення академічної доброчесності	-	2	4
5	Відповідальність за порушення академічної доброчесності	-	2	8
	Всього	4	8	32

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Тема 1. Основи академічної доброчесності

1. Поняття академічної доброчесності.
2. Законодавство у сфері академічної доброчесності.
3. Принципи академічної доброчесності.
4. Суб'єкти забезпечення академічної доброчесності.
5. Академічна культура: поняття, функції, складові.
6. Академічне письмо в системі академічної доброчесності.
Дотримання права інтелектуальної власності як прояв академічної доброчесності.
7. Кодекс академічної доброчесності.

Академічна доброчесність є фундаментальним принципом, на якому ґрунтується високий стандарт освіти і наукових досліджень. Це поняття охоплює широкий спектр етичних норм і правил, які регулюють поведінку всіх учасників академічного процесу, включаючи викладачів і здобувачів освіти.

Академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень¹.

Однією з ключових складових академічної доброчесності є згода всіх учасників дотримуватися визначених правил і виконувати обов'язки, які на них покладено. Це створює атмосферу довіри та сприяє якісному і надійному обміну знаннями і ідеями.

В літературі виділяють п'ять основних цінностей академічної доброчесності - чесність, довіра, справедливість, повага і відповідальність. Ці цінності визначають стандарт поведінки, яку очікується від кожного учасника.

Міжнародний Центр Академічної Доброчесності акцентує на тому, що віри в ці цінності недостатньо. Важливо також захищати їх, навіть коли зустрічаєте тиск або різноманітні точки зору. Це вимагає рішучості, самовідданості та мужності².

До того ж, академічна доброчесність включає в себе правильне використання джерел інформації, дотримання авторських прав і надання точної інформації про методи та результати досліджень. Контроль за

¹Закон України «Про Освіту». Стаття 42 „Академічна доброчесність”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n613>

²Академічна доброчесність у ДІВТ. Електронний ресурс: <https://dfmrt.duit.edu.ua/about-the-institute/academic-virtue/>

дотриманням цих принципів не тільки покликаний забезпечити довіру до результатів навчання, але й зберегти інтегритет академічного процесу в цілому.

Отже, академічна доброчесність не тільки визначається цінностями, але й вимагає постійних зусиль та відданості від усіх її учасників для створення освітнього середовища, яке підтримує високі стандарти і наукову чесність.

Академічна доброчесність в Україні знаходить своє законодавче віддзеркалення у ряді нормативно-правових актів, визначених Конституцією України, Законами «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», а також у нормативних актах Кабінету Міністрів України та інших органів влади.

Одним із важливих аспектів академічної доброчесності є захист інтелектуальної власності та авторського права. У цьому контексті, ст. 54 та ст. 41 Конституції України, Закон України «Про авторське право і суміжні права», а також ст. 51² Кодексу України про адміністративні правопорушення визначають основні принципи та відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності.

Зокрема, ст. 433-456 Цивільного кодексу України визначають правові аспекти у сфері цивільного права щодо інтелектуальної власності. Особливу увагу слід приділити ст. 442, де надається визначення того, що твір вважається опублікованим, якщо він відображений у загальнодоступних електронних системах інформації. Згідно пункту 3 цієї статті, опублікувати твір без згоди автора дозволяється лише у випадках, передбачених законом.

У зв'язку із розвитком сучасними технологій та збільшенням випадків плагіату, ст. 50 та 51 Закону «Про авторське право і суміжні права» визначають поняття плагіату та встановлюють відповідальність за його скоєння. Згідно з положеннями цих статей, плагіат - це оприлюднення чужого твору під ім'ям особи, яка не є його автором. Відповідно до положень закону, за це передбачено відповідальність згідно з адміністративним, цивільним та кримінальним законодавством.

Однак, слід відзначити, що покарання за порушення авторського права, згідно ст. 176 Кримінального кодексу України, передбачено тільки у випадках, коли це спричинило матеріальну шкоду у великому розмірі. Законодавство також визначає адміністративну відповідальність, штрафи та конфіскацію незаконно виготовленої продукції в разі порушення прав інтелектуальної власності, зокрема в ст. 51² Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Також до законодавчих актів, що регулюють академічну доброчесність, входять положення про академічну доброчесність закладу вищої освіти. Це сприяє забезпеченню стабільності та високого рівня якості навчального процесу в Україні.

Положення Цивільного кодексу та Кримінального кодексу України чітко визначають норми, що регулюють правові аспекти інтелектуальної власності та відповідальність за порушення цих прав, зокрема, у випадках плагіату та незаконного використання творів.

Стаття 442 Цивільного кодексу України визначає твір опублікованим, якщо він відображений у загальнодоступних електронних системах інформації. Це положення є дуже важливе, оскільки у сучасному цифровому світі, з Інтернетом та іншими електронними засобами спілкування, опублікування творів може відбуватися не тільки у традиційних засобах масової інформації, а й у віртуальному просторі.

Зазначена стаття доповнюється пунктом 3, який закріплює норму, що ніхто не має права опублікувати твір без згоди автора, за винятком випадків, передбачених чинним законодавством. Це положення ставить особливий акцент на захист авторських прав та вимагає відповідального відношення до публікації творів, враховуючи права та інтереси їхніх творців.

Щодо статті 429 Цивільного кодексу України, вона стосується ситуацій, коли твір створюється в рамках трудового договору. У цих випадках для використання твору необхідно отримати згоду як автора, так і юридичної або фізичної особи, які спільно володіють майновим правом інтелектуальної власності на створений об'єкт. Такий підхід враховує комплексність виникнення прав інтелектуальної власності у трудових відносинах та надає додатковий рівень захисту для творців, які працюють в умовах трудових відносин.

Згідно зі статтею 176 Кримінального кодексу України, кримінальна відповідальність за порушення авторського права, настає у випадках плагіату. Відзначимо, що ця стаття передбачає кримінальну відповідальність тільки у випадках, коли завдана матеріальна шкода у значному розмірі. Це ставить під сумнів ефективність кримінального захисту авторських прав у випадках, коли матеріальна шкода не є значною.

Отже, ці положення Цивільного та Кримінального кодексів України спрямовані на створення чіткої правової бази для регулювання сфери інтелектуальної власності, забезпечуючи високий рівень захисту авторських прав та визначаючи відповідальність за їхнє порушення.

Статті 176 та 177 Кримінального кодексу України встановлюють критерії для визначення матеріальної шкоди та визначають її розмір в різних випадках. Зокрема, шкода вважається значною, якщо вона перевищує у двадцять і більше разів неоподатковуваний мінімум доходів громадян, великою - якщо вона перевищує у двісті разів, а в особливо великому розмірі - якщо вона перевищує у тисячу разів неоподатковуваний мінімум доходів громадян. Ці норми надають основу для визначення вагомості та серйозності порушень, пов'язаних з порушенням інтелектуальної власності.

Щодо закладів освіти, вони зобов'язані розробити та затвердити Положення про академічну доброчесність. Основною метою цього Положення є встановлення внутрішньої системи забезпечення академічної доброчесності в закладі освіти. Ця система повинна визначати стандарти та принципи, яких дотримуються у сфері освітньої та наукової діяльності здобувачі вищої освіти та співробітники закладу.

Положення про академічну доброчесність має на меті створення ефективного середовища з нульовою терпимістю до порушень академічної

добročесності та етичних норм. Воно також повинно враховувати загальноприйняті світовою спільнотою стандарти та вимоги, спрямовані на забезпечення високих стандартів в освіті та науці.

Такі положення та стандарти можуть включати обов'язки з дотримання правил посилення на джерела інформації, дотримання вимог законодавства про авторське право, чесне та відкрите подання результатів досліджень, а також встановлення процедур контролю за дотриманням академічної доброчесності та об'єктивного оцінювання результатів навчання.

Принципи академічної доброчесності визначають основні стандарти етичної поведінки та моральних цінностей для всіх учасників освітнього процесу. Розглянемо основні принципи:

Чесність, порядність та правдивість: Цей принцип визначає не лише дотримання формальних правил, але й високі стандарти чесності та моральності в усіх видах академічної діяльності. Вимагає від учасників освітнього процесу систематичної уваги до етичних норм та уникнення будь-яких проявів нечесності.

Довіра: Довіра важлива для створення сприятливого середовища, де кожен учасник освітнього процесу може впевнено розповідати про свої ідеї та думки. Вона знімає страх поділитися знанням, сприяючи відкритому обміну інформацією та думками.

Справедливість та законність: Цей принцип визначає неупереджене та справедливе ставлення до всіх учасників освітнього процесу, без будь-якої форми дискримінації чи нечесності. Зобов'язує учасників освітнього процесу діяти в межах закону та підтримує справедливі взаємини між ними.

Повага: Принцип визнає важливість поваги до різноманітності думок та ідей учасників освітнього процесу. Враховує необхідність поважати гідність інших та їхнє фізичне та психічне здоров'я.

Відповідальність: Підкреслює важливість взяття на себе відповідальності за власні дії та виконання зобов'язань перед іншими учасниками. Важливо бути готовим відстоювати гідність інших та протистояти будь-яким формам академічної недоброчесності.

Принципи академічної доброчесності для викладачів є основою високих стандартів вищої освіти, спрямованих на розвиток здобувачів освіти як професіоналів і громадян. Розглянемо більш розгорнуто кожен з цих принципів:

Утверджувати важливість академічної доброчесності: Викладачі, як поборники істини, несуть відповідальність за передачу знань, які базуються на об'єктивності та наукових фактах. Вони повинні ставити акцент на ретельність, дотримання коректності та чесності як ключових цінностей у вищій освіті.

Плекати любов до навчання: Викладачі сприяють розвитку здобувачів освіти, встановлюючи високі академічні стандарти. Стимулюючи та визнаючи таланти здобувачів освіти, вони надають можливість для вираження креативності та справедливого визначення особистого потенціалу.

Ставитися до здобувачів освіти як до самостійної особистості: Викладачі визнають унікальність кожного здобувача освіти та проявляють особисту увагу й повагу. Це сприяє взаєморозумінню та створює сприятливу атмосферу для ефективного навчання та розвитку.

Створювати атмосферу довіри в аудиторії: Викладачі створюють атмосферу, що ґрунтується на довірі та вірі здобувачів освіти. Вони можуть досягти цього, застосовуючи методи, що не обмежують свободу здобувачів освіти, і сприяють вільному обміну ідеями та взаємодії.

Будучи менторами та наставниками, викладачі несуть велику відповідальність за формування не лише фахових навичок, але й цінностей та моральних принципів у своїх здобувачів освіти. Забезпечення високих стандартів академічної доброчесності сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних етично вирішувати виклики сучасного світу.

Заохочення здобувачів освіти до академічної доброчесності може відбуватися через делегування їм значних повноважень у галузі підтримки та захисту високих стандартів доброчесності. Здобувачі освіти проявляють більший інтерес до участі в спільнотах, де конкуренція є чесною, де цінують чесність, а неправомірна поведінка має відповідні наслідки. Розуміння, що головним стимулом для академічної нечесності є відчуття поширеності та несанкціонованості, має важливе значення.

Проявом відповідальності професорів і викладачів є чітке формулювання очікувань стосовно чесності в академічній роботі. Вони повинні чітко пояснювати свої очікування, включаючи характер і межі співпраці між здобувачами освіти. В більшості випадків здобувачі освіти хочуть мати чіткі настанови та привітають їхню наявність в програмах курсів, де викладачі надають їм ретельні пояснення.

Розробка справедливих та релевантних методів оцінювання - ще один крок у сприянні чесності здобувачів освіти. Здобувачі освіти очікують, що їх академічну роботу оцінюватимуть повно і справедливо. Використання методів, які підтримують активне мислення та розвиток навчальних можливостей здобувачів освіти, є важливим аспектом цього процесу.

Ці підходи сприяють створенню позитивного навчального середовища, підтримують інтегритет навчальної системи та сприяють розвитку у здобувачів освіти відповідального ставлення до навчання.

Обмеження можливостей для академічної нечесності є важливою стратегією для забезпечення чесності в освітньому процесі. Запобігання академічній нечесності включає кілька ключових аспектів:

- Чіткі та реалістичні правила: Забезпечення чітких та реалістичних правил співпраці та виконання завдань допомагає уникнути невизначеностей, які можуть стати джерелом спокус для нечесних дій.
- Ефективне управління: Забезпечення належного управління навчальним середовищем та безпекою під час іспитів сприяє утриманню здобувачів освіти від намагань вчинити академічну нечесність.

- Відкрите викривання та реагування: Створення системи, яка виявляє та реагує на випадки академічної нечесності, включаючи відповідні санкції, що сприяють для забезпечення ефективності протидії.
- Загальноуніверситетські стандарти: Важливо визначити та підтримувати стандарти академічної доброчесності на рівні університету. Це допомагає виробити єдність у спільноті та підтримує загальні цінності чесності.
- Залучення всієї спільноти: Включення всіх учасників спільноти, здобувачів освіти, професорів та адміністрацію, у визначення, поширення та захист академічної доброчесності забезпечує повноту та ефективність цього процесу.

Ці заходи сприяють створенню навчального середовища, яке активно запобігає академічній нечесності та підтримує високі стандарти чесності в освітньому процесі.

Суб'єктами забезпечення академічної доброчесності є різні групи учасників освітнього процесу, включаючи педагогічних, наукових, науково-педагогічних працівників, інших співробітників, а також здобувачів освіти та слухачів курсів підвищення кваліфікації.

Обов'язки та відповідальність суб'єктів:

Педагогічні, наукові та науково-педагогічні працівники:

- здійснюють викладання та дослідницьку діяльність відповідно до етичних стандартів;
- створюють сприятливе навчальне середовище для розвитку академічної доброчесності серед здобувачів освіти.
- визначають та дотримуються власних етичних норм у навчально-науковій роботі.

Здобувачі освіти та слухачі курсів:

- зобов'язані виконувати завдання та виконувати навчальні обов'язки чесно та доброчесно;
- утримуватися від плагіату та інших форм академічної нечесності;
- поважати правила співпраці та взаємодії в навчальному середовищі.

Заклади освіти та наукові установи:

- забезпечують створення сприятливого середовища для дотримання академічної доброчесності;
- розробляють та впроваджують механізми виявлення порушень та притягнення до відповідальності.
- визначають стандарти академічної доброчесності та сприяють їх виконанню.

Державна служба якості освіти України:

- здійснює контроль за дотриманням академічної доброчесності в закладах освіти;
- виконує державний нагляд за забезпеченням якості освітніх програм та дотриманням етичних стандартів.

Забезпечення академічної доброчесності є важливою складовою розвитку освітньої системи, яка покликана формувати високі етичні стандарти серед всіх учасників навчального процесу.

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти та Міністерство освіти і науки України грають ключову роль у забезпеченні академічної доброчесності та вимірюванні якості освіти в Україні.

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти:

- розробляє вимоги та стандарти, які визначають критерії оцінки якості освітньої діяльності, включаючи наукові здобутки та інші аспекти;
- проводить аналіз якості освітньої діяльності закладів вищої освіти під час акредитації освітніх програм та інших акредитаційних процедур;
- встановлює вимоги до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені та розробляє порядок їх присудження;
- займається розглядом питань щодо порушень академічної доброчесності та виконує інші повноважень, визначені законодавством.

Міністерство освіти і науки України:

- визначає та реалізує державну політику у сфері освіти, включаючи заходи щодо підтримки академічної доброчесності;
- здійснює контроль та нагляд за дотриманням академічної доброчесності в усіх рівнях освітньої системи.

Обидві організації взаємодіють та співпрацюють для створення ефективної системи забезпечення якості та академічної доброчесності в українській вищій освіті. Їхні дії спрямовані на підвищення якості освітніх програм, розвиток науки та формування відповідального підходу до навчання та дослідницької діяльності.

Академічна культура - це сукупність норм, цінностей, традицій і звичаїв, які визначають стиль життя та діяльність університетського співтовариства. Вона має на меті забезпечення високого рівня навчання, дослідницької роботи та обміну знаннями.

Академічна культура є важливим поняттям у вищій освіті, яке охоплює набір цінностей, норм, звичок і навичок, що визначаються в академічному середовищі. Вона включає у себе не лише знання і академічні досягнення, але й спосіб життя, етику, професійну мораль, спілкування і культурні взаємовідносини в університетському середовищі.

Функції академічної культури включають сприяння науковим дослідженням, розвиток критичного мислення, поширення знань і виховання етичних цінностей.

Функції академічної культури:

- формування знань і вмінь: Академічна культура стимулює інтелектуальний розвиток здобувачів освіти та викладачів, надаючи основи для навчання і дослідження. Вона включає в себе розуміння наукових методів, критичного мислення, аналітичних і дослідницьких навичок, а також дотримання наукової дисципліни.
- сприяння розвитку особистості: Академічна культура визнає значення особистісного зростання здобувачів освіти. Вона сприяє розвитку самодисципліни, самовиховання, відповідальності, творчості і креативності. Крім того, вона сприяє формуванню професійної ідентичності і розвитку особистих цінностей.

- забезпечення етичних стандартів: Академічна культура передбачає дотримання високих стандартів моралі і етики. Вона формує у здобувачів освіти свідомість про необхідність дотримання правил академічної чесності, запобігання шахрайству і плагіату, поваги до прав інтелектуальної власності та іншими етичними нормами.

Складові академічної культури включають дотримання наукової дисципліни, повагу до інтелектуальної власності, академічну свободу та взаємоповагу між членами спільноти.

Складові академічної культури:

- знання і навчання: Це основна складова академічної культури, яка включає в себе оволодіння науковими знаннями та розвиток академічних навичок. Здобувачі освіти повинні засвоювати предметні знання, розуміти теоретичні концепції, а також володіти методами дослідження, аналізу та критичного мислення.

- наукова діяльність: Академічна культура сприяє розвитку наукової діяльності здобувачів освіти та викладачів. Це включає проведення наукових досліджень, участь у конференціях, публікацію наукових статей та доповідей. Наукова діяльність сприяє здобуттю нових знань, розвитку критичного мислення та сприяє професійному зростанню.

- академічна чесність: Це важлива складова академічної культури, яка передбачає дотримання принципів чесності, інтелектуальної чесності та етичних стандартів у навчанні та дослідницькій роботі. Це означає уникати плагіату, чесно оцінювати свої знання та допомагати іншим в їхньому навчанні.

- взаємодія і спілкування: Академічна культура включає в себе взаємодію та спілкування між здобувачами освіти, викладачами та іншими учасниками освітнього процесу. Це може бути взаємодія на заняттях, дискусії, спільні проекти та співпраця. Взаємодія сприяє обміну ідеями, розвитку соціальних навичок та сприяє створенню науково-освітнього співтовариства.

- культура оцінювання: Академічна культура передбачає справедливе та об'єктивне оцінювання досягнень здобувачів освіти. Оцінювання має базуватися на якості роботи, знаннях і вміннях здобувачів освіти, а також враховувати їхнє академічне зростання. Культура оцінювання також включає конструктивну зворотну, зв'язок та розвиток здобувачів освіти засобами оцінювання.

- сприяння культурному розмаїттю: Академічна культура визнає значення культурного розмаїття та різноманітності. Вона сприяє розумінню та повазі до різних культурних та етнічних груп, сприяє створенню сприятливого середовища для всіх здобувачів освіти та викладачів.

- професійна етика: Академічна культура включає розвиток професійної етики, яка передбачає дотримання професійних стандартів, високої моралі та відповідальності. Це означає дотримання етичних принципів у викладанні, дослідженні та професійній діяльності.

Академічна культура має важливе значення для успішного навчання, розвитку здобувачів освіти та підготовки їх до професійного життя. Вона

сприяє формуванню цінностей, навичок та стандартів, які є необхідними для досягнення академічних та професійних цілей. Правильне розуміння та втілення академічної культури сприяє створенню сприятливого та розвинутого академічного середовища, де здобувачі освіти і викладачі можуть ефективно співпрацювати, обмінюватись знаннями і досвідом, а також вдосконалювати свої професійні навички.

Академічна культура впливає на формування і збереження академічних стандартів і норм. Це охоплює вимоги до наукових досліджень, публікацій, методів викладання, процесу оцінювання та взаємодії в академічному середовищі. Ці стандарти допомагають забезпечити якість освіти, відкритий і справедливий доступ до знань, а також розвиток академічної спільноти.

Важливим аспектом академічної культури є також розвиток критичного мислення. Здобувачі освіти повинні вміти аналізувати, оцінювати та критично сприймати інформацію, що надходить до них. Це дає змогу розвивати самостійність, самокритичність і здатність до обґрунтованого висловлення своїх думок.

Університетське середовище пропонує широкі можливості для розвитку академічної культури. Це може включати участь у семінарах, конференціях, наукових гуртках, дослідницьких проектах і співпраці з викладачами та колегами. Крім того, академічна культура підтримує використання інформаційних ресурсів, бібліотек, електронних баз даних та інших джерел знань.

Загалом, академічна культура відіграє важливу роль у формуванні освічених, висококваліфікованих фахівців та сприяє розвитку суспільства. Вона сприяє розумінню значення науки, культури, етики та взаємодії в академічному середовищі, що веде до поширення знань і прогресу у різних галузях.

Академічне письмо є невід'ємною частиною академічного середовища і відіграє ключову роль у передачі знань та інформації. Воно передбачає використання мови для висловлення своїх думок, проведення досліджень, написання рефератів, статей та інших наукових текстів. Однак, академічне письмо також вимагає дотримання певних правил та норм, що утворюють систему академічної доброчесності.

Академічна доброчесність означає виконання вченими, здобувачами освіти та іншими академічними діячами етичних норм та принципів, що дозволяють забезпечити чесність, точність та достовірність наукових досліджень та публікацій. Це включає такі аспекти, як уникнення плагіату, дотримання прав інтелектуальної власності, акуратне цитування джерел та коректну роботу з даними.

Один з найважливіших аспектів академічної доброчесності - це дотримання права інтелектуальної власності. Інтелектуальна власність охоплює авторські права, патенти, винаходи, товарні знаки та інші форми власності інтелектуальної продукції. У контексті академічного письма, це означає поважне ставлення до інтелектуальної праці інших авторів та використання їхніх матеріалів відповідно до встановлених норм.

Плагіат, який полягає у представленні чужих ідей, текстів або досліджень як власних, є порушенням права інтелектуальної власності і супроти засадам академічної доброчесності. Це може включати копіювання тексту без належного цитування, переклад чужих робіт без дозволу або подання результатів досліджень інших авторів як власних. Плагіат не тільки порушує інтелектуальну власність, але й підриває довіру до академічної спільноти та суспільства загалом.

Для забезпечення дотримання права інтелектуальної власності та уникнення плагіату існують певні рекомендації та норми, які слід дотримуватися. Одним із найважливіших кроків є належне цитування джерел. Коли ви використовуєте ідеї, думки або тексти інших авторів, необхідно посилатися на них у своїй роботі. Це можна зробити шляхом включення посилань на джерела, використання відповідних вихідних посилань та вказівок про авторство. Цитування повинно бути точним і коректним, дотримуючись правил відомих стилів форматування, таких як MLA, APA.

Крім цитування, також необхідно дотримуватися авторських прав, коли використовуєте графіки, таблиці, фотографії або інші матеріали, що належать іншим особам. Якщо ви плануєте використати такі матеріали у своїй роботі, необхідно отримати дозвіл від автора або використовувати їх у межах дозволених випадків відповідно до законодавства про авторські права.

Запобігання плагіату і дотримання права інтелектуальної власності також передбачає уважне проведення досліджень і перевірку джерел, щоб переконатися, що ваші дослідження і текстові матеріали є оригінальними. Це означає, що ви повинні відзначити всі використані джерела і не використовувати без дозволу інші чужі матеріали. Існують також спеціалізовані програми та інструменти, які допомагають виявляти плагіат. Вони аналізують текстові матеріали та порівнюють їх з великими базами даних, щоб виявити подібності із вже існуючими роботами. Використання таких інструментів може допомогти вам уникнути непередбачених проблем та порушень прав інтелектуальної власності. Окрім того, важливо мати на увазі етичний аспект академічного письма. Це означає, що ви повинні бути чесними, дотримуватися принципів наукової доброчесності та вести дослідження з відкритими намірами. Це включає чесність у представленні результатів досліджень, уникнення маніпуляцій даними, правильне оформлення авторства та відкритість у спілкуванні з колегами та іншими дослідниками.

Узагалі, академічне письмо в системі академічної доброчесності має за мету забезпечити високу якість наукових досліджень, поширення знань та розвиток науки. Дотримання права інтелектуальної власності, уникнення плагіату та виконання етичних норм є важливими аспектами цієї системи. Розуміння та практика академічної доброчесності сприяють підтримці інтелектуальної спільноти та зміцненню довіри до наукової діяльності.

Кодекс академічної доброчесності.

Кодекс академічної доброчесності є документом або набором правил та норм, які регулюють етичні стандарти поведінки студентів, викладачів та

інших членів академічної спільноти в освітніх установах. Його основна мета полягає в підтримці й захисті освітнього процесу та забезпеченні справедливості в оцінюванні й набутті знань.

Кодекс академічної доброчесності є ключовим документом, який регулює етичні стандарти та норми в академічній спільноті. Зазвичай його формулюють та схвалюють за участю широкого представництва соціальної групи академічної спільноти, таких як викладачі, здобувачі освіти, дослідники та інші члени академічного середовища. Кодекс може бути розроблений на рівні конкретних навчальних закладів або академічних громадських організацій.

Основні риси Кодексу академічної доброчесності:

- містить універсальні етичні норми, які є загальноприйнятими в академічному середовищі. Водночас, він може враховувати локальні аспекти, залежно від конкретного соціокультурного контексту та специфіки навчального закладу;
- Кодекс академічної доброчесності відноситься до групи “soft law”, тобто до документів, що не мають жорсткої юридичної фіксації. Він базується на досвіді, ціннісних орієнтаціях та ідеалах академічної спільноти;
- може відповідати різним моделям етичного регулювання, таким як модель “згоди”, “чесності” або комбінація обох. Він визначає правила та обов'язки членів академічної спільноти та встановлює санкції за порушення цих норм;
- може бути інтегрований в систему управління університетом, сприяючи внутрішній дисципліні та етичній поведінці членів академічної спільноти;
- визначає санкції за порушення етичних норм та може передбачати наявність етичних органів, які відповідають за розгляд питань академічної доброчесності.

Кодекс академічної доброчесності є важливим інструментом для підтримки етичних стандартів у вищій освіті, сприяючи високим стандартам чесності та професійної поведінки в академічному середовищі.

Кодекс академічної доброчесності за моделлю глибокої інтеграції:

- детально формулює обов'язки та зобов'язання членів академічної спільноти, включаючи заборону плагіату та інші форми академічної нечесності;
- визначає процедури розгляду порушень, включаючи складання актів, проведення слухань, а також механізми апеляції.
- встановлює різні рівні санкцій в залежності від тяжкості порушення, включаючи виправлення, дисциплінарні заходи та виключення з навчального закладу;
- регламентує повноваження та функції етичних органів, визначаючи їх роль у розгляді порушень та наданні рекомендацій;
- включає додатки із конкретними ситуаціями етичних порушень, що допомагають членам спільноти розуміти стандарти та навички вирішення етичних дилем.

Кодекс академічної доброчесності за моделлю декларацій та цінностей:

- визначає основні етичні принципи та цінності, якими повинні керуватися члени академічної спільноти;
- формулює завдання та цілі для членів спільноти, а також бажані властивості та дії в індивідуальних контекстах;
- підкреслює важливість консультацій, навчально-виховних заходів та розвитку етичних навичок учасників спільноти;
- визначає роль адміністрації в підтримці етичних стандартів та сприянні розвитку професійної поведінки.

Кодекс академічної доброчесності за змішаною моделлю:

- формулює загальні цінності та принципи, що керують академічною спільнотою;
- встановлює конкретні норми для уникнення академічної нечесності та інших етичних порушень;
- підкреслює важливість індивідуальної відповідальності та спроможності приймати етичні рішення;
- визначає механізми регулювання та можливість застосування санкцій за порушення етичних стандартів.

Основні особливості документів етичного регулювання академічної діяльності в зарубіжних університетах:

- в багатьох університетах реалізовано поєднання норм, що стосуються різних аспектів академічної діяльності, в єдиному документі, такому як Кодекс академічної доброчесності. Це сприяє зрозумілості та доступності етичних стандартів для всіх членів спільноти.
- деякі університети можуть вибрати шлях локалізації етичних норм та правил в спеціалізованих кодексах або правилах поведінки, які концентруються на конкретних аспектах академічної громади, таких як студентське чи викладацьке життя;
- деякі документи об'єднують декларації прав та свобод з фіксацією конкретних обов'язків. Це допомагає зберегти баланс між правами та відповідальністю членів спільноти.
- деякі університети включають принципи та норми дослідницької етики в єдиний академічний кодекс. Це відображає зростаючу увагу до етичних питань, пов'язаних із науковим дослідженням.
- етичні документи університетів характеризуються динамічним розвитком. Вони постійно адаптуються до конкретних потреб та викликів, які виникають “тут і зараз”, що дозволяє їм ефективно вирішувати актуальні проблеми.
- у зв'язку з динамікою сучасного освітнього середовища, документи етичного регулювання часто піддаються постійним змінам, включаючи введення нових версій, редакцій та розділів, що відповідають сучасним викликам.
- документи етичного регулювання активно включають розділи, присвячені актуальним питанням студентського та викладацького життя, які сприймаються громадською думкою як особливо важливі та потребують уваги та регулювання.

Основні положення Кодексу академічної доброчесності:

- інтелектуальна власність: Кодекс академічної доброчесності підтримує принцип поваги до інтелектуальної власності. Це означає, що здобувачі повинні відстоювати авторські права, достовірно наводити джерела та користуватися ними відповідно до встановлених норм цитування та посилання. Плагіат, тобто використання чужих ідей, текстів, досліджень або результатів без належного дозволу або визнання, заборонений.

- чесність у представленні інформації: Здобувачі освіти повинні чесно представляти свої знання та навички у виконанні завдань та тестів. Будь-яка спроба обману, шахрайства або фальсифікації даних є порушенням Кодексу академічної доброчесності.

- спільне навчання та співпраця: Кодекс академічної доброчесності може встановлювати норми щодо спільного навчання та співпраці між здобувачами освіти. Це означає, що здобувачі освіти можуть допомагати один одному, але не повинні перевищувати межі, коли співпраця перетворюється на недозволений обмін матеріалами або копіювання робіт одне з одного.

- дотримання правил при написанні робіт: Здобувачі освіти повинні дотримуватися правил, що стосуються написання та подання академічних робіт. Це включає в себе правильне форматування, правопис та граматику, а також чіткість та логічність аргументів. Здобувачі освіти повинні також уникати плагіату, наводячи належні посилання на використані джерела.

- заборона підробки або підроблення даних: Кодекс академічної доброчесності забороняє подрубку або підроблення даних в академічних дослідженнях, лабораторних роботах або будь-яких інших звітах. Це включає підроблення результатів експериментів, фальсифікацію даних або зміну результатів для отримання бажаного висновку.

- відповідальність за власні дії: Кодекс академічної доброчесності покликаний розвивати відповідальне ставлення до навчання. Здобувачі освіти несуть особисту відповідальність за свої дії, знання та оцінки. Вони повинні розуміти наслідки порушення Кодексу та бути готовими прийняти відповідні наслідки за недостовірну роботу чи невідповідну поведінку.

- розуміння санкцій: Кодекс академічної доброчесності може встановлювати санкції за порушення його положень. Це можуть бути штрафи, попередження, позбавлення права на здачу робіт або навіть виключення з університету. Здобувачі освіти повинні ознайомитися з цими санкціями і приймати їх як наслідок своїх дій.

Кодекс академічної доброчесності варюється в різних університетах та навчальних закладах. Однак, незалежно від конкретних положень, Кодекс академічної доброчесності має загальні принципи, які повинні бути виконані всіма членами академічної спільноти:

- свідоме дотримання правил: Всі члени академічної спільноти повинні ознайомитись з правилами Кодексу академічної доброчесності та дотримуватися їх свідомо. Це включає знання правил, їх застосування та розуміння, чому вони є важливими для збереження академічного процесу.

- підтримка інтелектуальної спільноти: Члени академічної спільноти повинні прагнути підтримувати культуру взаємоповаги, довіри та співпраці.

Це означає ділитися знаннями, дослідженнями та думками, а також використовувати їх у власних роботах з відповідними посиланнями на джерела.

- використання етичних засобів: Всі дії, які здійснюються в рамках академічного процесу, повинні бути засновані на етичних принципах. Це означає використання чесних і справедливих методів для отримання знань, досліджень та оцінок.

- відповідальність за власне навчання: Кожен здобувач освіти повинен брати відповідальність за своє власне навчання і активно залучатися до процесу отримання знань. Це означає вчасне виконання завдань, підготовку до занять та самостійну роботу.

- підтримка чесності та довіри в оцінюванні: Члени академічної спільноти повинні прагнути до справедливого та об'єктивного оцінювання. Це означає, що викладачі повинні надавати адекватну оцінку заслугам та зусиллям здобувачів освіти, а здобувачі освіти повинні довіряти оцінюванню та не спрямовувати свої дії на недопустиме впливання на результати.

- усвідомлення етичних проблем: Члени академічної спільноти повинні бути свідомими і розуміти етичні проблеми, які можуть виникнути в академічному середовищі, і бути готовими діяти відповідно до етичних норм. Вони повинні бути відкритими до обговорення етичних питань та сприяти розвитку етичної свідомості.

- просування доброчесної поведінки: Кодекс академічної доброчесності сприяє просуванню доброчесної поведінки в академічному середовищі. Він закликає до шанобливого ставлення до інших членів спільноти, поваги до різних думок і переконань, а також до сприяння позитивному інтелектуальному та моральному розвитку.

Література

Нормативно-правові джерела

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017р. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

2. Про вищу освіту: Закон України від 28.05.2023р. <http://zakon.rada.gov.ua/>

3. Про професійну (професійно – технічну освіту) освіту: Закон України від 06.05.2023р. <http://zakon.rada.gov.ua/>

4. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 15.04.2023р. <http://zakon.rada.gov.ua>

5. Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України <http://zakon.rada.gov.ua>

6. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80#Text>

7. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти / Лист МОН від 23.10.2018 року https://zakononline.com.ua/documents/show/124272___124272

8. Положення про дотримання академічної доброчесності в НУ «ОЮА»

<https://www.onua.edu.ua/ua/doc-education-ukr/4519-polozhennya-pro-dotrimannya-ya-akademichnoji-dobrochesnosti-v-nu-ouua>

спеціальна література:

1. Бааджи Н.П., Ульянова Г.О. Академічна доброчесність як основа академічного успіху. Правова позиція. 2022. № 4 (37). С. 98-103.

2. Бааджи Н. П. Академічна доброчесність як складова академічної культури // Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2023 р.: у 2 т. - Т. 2. С. 580-584 <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/25887>

3. Бігун В. С. Доброчесність як юридичний термін і сенс. Часопис Київського університету права: Укр. науково-теоретичний часопис. 2019. № 1. С. 25-29.

4. Кісельова А., Завальська Л. Основи академічного письма: навч.-метод. посіб.; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». О.: Фенікс, 2023 69 с. <https://hdl.handle.net/11300/25250>

5. Колоїз Ж.В. Академічне письмо: практикум, 2019. 178 с. <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream>

6. Кацавець Р. Професійна етика юриста: навч. посіб. (2-ге видання). К.: Алерта. 2022. 246 с.

7. Кирилюк А. В. Академічна доброчесність: проблеми реалізації Матеріали Всеукраїнського круглого столу «Академічна доброчесність: правові проблеми» (м. Одеса, 26 травня 2023 р.). Одеса НУ «ОЮА» 2023. 49 с. С. 20-25. <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/25950>

8. Мартинюк О.М. Академічне письмо : конспект лекцій: навч.-метод. вид.- Луцьк: Вежа. 2021. 48 с. https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20241/1/akadem_mart.pdf

9. Харитонova О.І. Академічна доброчесність і виклики інформаційного суспільства. Матеріали Всеукраїнського круглого столу «Академічна доброчесність: правові проблеми» (м. Одеса, 26 травня 2023 р.). Одеса НУ «ОЮА» 2023. С. 5-9. <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/25950>

10. Ульянова Г. О. Дистанційна освіта: актуальні питання запровадження. Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 15 трав. 2020 р.). Т. 3. С. 501-503.

Тема 2. Основні вимоги академічної доброчесності

1. Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів.
2. Дотримання вимог академічної доброчесності для здобувачів освіти та вступників.
3. Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання.
4. Дотримання вимог академічної доброчесності у педагогічній, науково-педагогічній, науковій діяльності.
5. Дотримання вимог академічної доброчесності у відносинах за участі закладів освіти (наукових установ).

Відповідно до статті 53 Конституції України, кожен індивідуум має визнане право на отримання освіти. Громадяни користуються можливістю отримати вищу освіту безкоштовно в державних та комунальних навчальних закладах на конкурсній основі. Освіта є важливим елементом інтелектуального, духовного, фізичного та культурного розвитку особистості, сприяючи її успішній соціалізації, досягненню економічного добробуту і визначаючи напрям розвитку суспільства на основі спільних цінностей та культури.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства. Освіта спрямована на розвиток талантів, інтелектуальних, творчих та фізичних здібностей особистості, формування цінностей, необхідних для успішної самореалізації. Вона також має на меті виховання відповідальних громадян, здатних до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь інших та суспільства. Через це освіта відіграє ключову роль у збагаченні інтелектуального, економічного, творчого та культурного потенціалу Українського народу, сприяючи підвищенню освітнього рівня громадян та забезпеченню сталого розвитку України, підтримки її європейського вибору.

Закон України «Про освіту» визначає правові аспекти взаємовідносин, що виникають під час реалізації конституційного права людини на освіту. Він також визначає права та обов'язки фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, і визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти. Учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності, а система та механізми її забезпечення формуються згідно із законодавством України та іншими відповідними актами. Керівники та педагогічні

працівники закладів освіти відповідають за забезпечення дотримання цих принципів у межах своєї компетенції.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів.

Автор (співавтор) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору є особа, яка особисто внесла свій інтелектуальний вклад у проведення дослідження, безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст. При публікації освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору обов'язково вказуються всі його автори, і не допускається призначення авторства особі, яка не відповідає встановленим критеріям.

У разі участі інших осіб, які не визначені як автори, у проведенні дослідження чи створенні твору, це має бути зазначено в самому творі з вказанням внеску кожної такої особи. Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір повинен містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-технічні) результати.

Якщо під час проведення дослідження використовувалися розробки, наукові (науково-технічні) результати інших осіб, це повинно бути чесно відзначено в творі з обов'язковим посиланням на джерело їх опублікування. Використання загальновідомих фактів чи ідей не вимагає окремого вказування джерела.

Будь-які текстові запозичення, крім стандартних текстових кліше, повинні бути чітко визначені з посиланням на джерело. Автор (автори) повинні відділяти ці запозичення від свого власного тексту. У випадку використання власних розробок чи наукових результатів, які були опубліковані раніше, це також повинно бути вказано в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

Від здобувачів освіти вимагається самостійне виконання навчальних завдань, а також завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей, забезпечуючи їм адекватні умови для виконання завдань.

Під час використання ідей, розробок, тверджень чи відомостей здобувачі освіти повинні надавати посилання на джерела інформації, з яких вони взяли матеріал. Це сприяє уникненню плагіату та вказує на відкритість та етичність студентської роботи.

Також важливим є дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права. Здобувачам освіти слід уникати порушень авторських прав, чітко розуміючи відповідальність за використання чужих матеріалів та дотримання відповідних правових норм.

Надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності є також важливою вимогою. Здобувачі освіти повинні чесно представляти свої досягнення, використовувати об'єктивні

методику досліджень і вказувати джерела інформації для підтвердження своїх висновків. Це визначає високий рівень наукової та етичної культури в їхній навчальній практиці.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання.

Оцінювання в сфері освіти і науки повинне відповідати високим стандартам об'єктивності, валідності та справедливості. Об'єктивність оцінювання гарантується, коли процес ґрунтується на чітко визначених критеріях перед початком оцінювання.

Валідність оцінювання забезпечується, якщо воно відповідає критеріям, що визначаються законодавством України або іншими відповідними нормативними актами, включаючи внутрішні та зовнішні стандарти якості освіти. Це гарантує, що оцінка відображає реальні знання та навички здобувачів освіти або досліджень у науці.

Справедливість оцінювання забезпечується відсутністю конфлікту інтересів, дискримінації та будь-якого неправомірного впливу на оцінювача. Це важливо для забезпечення того, щоб кожен здобувач освіти чи дослідник був об'єктивно та рівно оцінений, незалежно від будь-яких зовнішніх факторів.

Такий підхід до оцінювання сприяє створенню справедливого та об'єктивного середовища в освітній та науковій сферах, сприяючи розвитку компетентних та обізнаних фахівців.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками.

Викладачі, як фахівці в галузі освіти, зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності відповідно до вимог законодавства та внутрішніх положень вищих навчальних закладів. Основні вимоги та принципи академічної доброчесності для викладачів можна сформулювати наступним чином:

- викладачі повинні вказувати джерела інформації, коли використовують ідеї, розробки, твердження чи відомості, щоб уникнути плагіату та підтримувати прозорість досліджень;

- важливо, щоб викладачі поважали права авторів та дотримувались норм законодавства про авторське право і суміжні права при використанні матеріалів у своїх роботах;

- викладачі повинні надавати достовірну інформацію про методи і результати своїх досліджень, а також чітко вказувати джерела використаної інформації та описувати свою педагогічну, науково-педагогічну чи творчу діяльність;

- викладачі мають відігравати активну роль у контролі за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти та реагувати на будь-які порушення;

- розробка об'єктивних критеріїв для оцінювання результатів навчання є ключовою. Викладачі повинні використовувати ці критерії на практиці, щоб забезпечити справедливі та об'єктивні оцінки здобувачів освіти³.

Викладачі повинні бути ознайомлені з інструментарієм і методиками контролю дотримання академічної доброчесності та вміти їх використовувати на практиці.

Дотримання цих принципів сприяє створенню навчального середовища, де викладачі та здобувачі освіти можуть розкривати свій потенціал, спираючись на чесність, прозорість та взаєморозуміння.

Дотримання вимог академічної доброчесності у відносинах за участі закладів освіти (наукових установ).

Заклади освіти та наукові установи повинні регулярно та точно надавати інформацію щодо своєї діяльності та діяльності своїх працівників. Ця інформація має бути відкритою, доступною та відповідати стандартам доброчесності.

Вони повинні розробляти та впроваджувати внутрішні системи забезпечення якості освіти, які спрямовані на мінімізацію можливостей порушення академічної доброчесності.

Освітні заклади мають активно заохочувати всіх учасників освітньої та наукової діяльності до дотримання вимог академічної доброчесності. Це може бути реалізовано через навчання, інформаційні кампанії та заохочення до етичної поведінки.

Повинні мати механізми реагування на факти порушень академічної доброчесності у будь-якому вигляді. Це може включати в себе дисциплінарні заходи, внутрішні розслідування та інші відповідні заходи.

Визнавати, що надання недостовірної інформації є серйозним порушенням академічної доброчесності. Це важливе питання, яке вимагає відповідального та оперативного реагування.

Виконання цих вимог допоможе створити етичне та відкрите оточення, в якому діяльність закладу освіти чи наукової установи відповідає найвищим стандартам академічної доброчесності.

Заклади освіти та наукові установи мають активно визначати власні політику та процедури забезпечення академічної доброчесності. Ці положення повинні відповідати нормативно-правовим актам і бути складовою частиною академічної культури закладу.

Заклади повинні оприлюднювати свою політику та процедури забезпечення академічної доброчесності на офіційному веб-сайті. Це забезпечить доступність інформації для всіх учасників освітнього процесу та громадськості.

Політика та процедури повинні бути спрямовані на мінімізацію можливостей для порушення академічної доброчесності. Це може включати в

³ Закон України «Про Освіту». Стаття 42 „Академічна доброчесність”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n613>

себе чіткі стандарти, навчання та впровадження технологічних рішень для виявлення плагіату.

Політика закладу освіти має активно заохочувати всіх учасників освітньої та наукової діяльності до дотримання вимог академічної доброчесності, наприклад, за допомогою винагород та визнання за досягнення.

Навчальний заклад повинен передбачати ефективний механізм реагування на факти порушення академічної доброчесності. Це включає в себе проведення розслідування, встановлення винних та застосування відповідних санкцій.

Положення щодо академічної доброчесності повинні бути чітко визначені внутрішніми нормативними документами, які затверджуються відповідальним колегіальним органом управління.

Впровадження цих елементів допомагає створити систему, яка не тільки визначає стандарти академічної доброчесності, але й активно сприяє їх дотриманню та реагуванню на будь-які порушення.

Внутрішні нормативні документи, які визначають інституційну політику у сфері забезпечення академічної доброчесності та заходи для її реалізації, можуть включати наступні елементи:

- опис загальних принципів та цінностей, на яких ґрунтується інституційна політика у сфері академічної доброчесності;
- визначення основних завдань та цілей політики, спрямованих на підтримку чесного та етичного середовища в освіті та науці;
- порядок формування спеціальних органів (комісій, комітетів, рад тощо) з питань академічної доброчесності;
- опис функцій та повноважень цих органів, зокрема, їх роль у виявленні та розгляді порушень академічної доброчесності;
- чітке визначення ролей та обов'язків посадових осіб та органів закладу освіти чи наукової установи у сфері забезпечення академічної доброчесності;
- визначення системи відповідальності за виконання завдань з підтримки академічної доброчесності;
- опис процедур виявлення та розгляду випадків порушення академічної доброчесності, включаючи механізми збору доказів та проведення розслідування;
- зазначення процедурного порядку реагування на виявлені порушення, включаючи заходи та санкції, які можуть бути застосовані;
- зазначення можливих додаткових вимог, які можуть бути встановлені закладом освіти чи науковою установою для забезпечення академічної доброчесності;
- рекомендації щодо етичної поведінки та відповідального дотримання академічних стандартів.

Ці документи слід ретельно розробляти та регулярно переглядати з метою адаптації до змін у нормативно-правовому середовищі та внутрішніх потреб закладу освіти чи наукової установи.

Наведені положення визначають важливі аспекти в сфері забезпечення академічної доброчесності в закладах освіти та наукових установах. Тому необхідно розглянути їх детальніше:

- заклади освіти та наукові установи повинні проводити перевірку дотримання вимог, визначених законом, стосовно академічних творів, які оприлюднюються у виданнях, що є їх засновниками, або у виданнях, рекомендованих ними для друку.

- забезпечення дотримання академічної доброчесності повинно включати оцінювання здобувачів освіти під час освітнього процесу. Оцінювання має враховувати якість робіт та дотримання етичних норм.

- заклади освіти та наукові установи повинні включати до своїх освітніх програм окремі компоненти, що спрямовані на навчання здобувачів освіти та працівників з питань академічної доброчесності, академічного письма та інших відповідних аспектів;

- заклади повинні бути спроможні реагувати на виявлені порушення академічної доброчесності та приймати ефективні заходи протидії їм. Невідкладне реагування та відповідні заходи є ключовими для збереження інтегритету освітнього процесу.

- неспроможність реагувати на виявлені порушення академічної доброчесності може мати серйозні наслідки для закладу освіти чи наукової установи. Органи управління повинні вживати відповідних заходів, передбачених законодавством, при виявленні порушень.

Ці положення спрямовані на забезпечення високих стандартів академічної доброчесності в освітніх і наукових установах та враховують важливість взаємодії між установами та здобувачами освіти для підтримки етичних стандартів та якості освіти.

Розглянемо важливі аспекти, пов'язані з академічною доброчесністю та її впливом на всебічний успіх закладів вищої освіти:

- атмосфера у закладі вищої освіти визначає сприйняття академічної доброчесності здобувачами освіти. Якщо вона є сприятливою та доброчесною, це сприяє формуванню етичних стандартів серед здобувачів освіти і персоналу;

Ключову роль у формуванні академічної доброчесності відіграють педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники. Їхня поведінка та результати практики служать прикладом для здобувачів освіти і впливають на їхні переконання та відношення до етичних питань.

Суттєвий вплив на академічну доброчесність має взаємодія з зовнішнім середовищем, такою як конкуренція з іншими установами, вимоги законодавства та контрольні органи. Це також включає реакцію на вимоги сучасного відкритого суспільства.

Академічна доброчесність служить основою для довіри в колективі, взаємодії з роботодавцями, грантодавцями та іншими зацікавленими сторонами. Це важливий чинник для успіху університету, його працівників та випускників.

Академічна доброчесність забезпечує ресурсне забезпечення університету через приваблення висококваліфікованих здобувачів освіти, успішних викладачів та науковців, а також підтримку донорів.

У сучасному українському вищому освітньому просторі активно розвивається позитивний зворотний зв'язок між університетами, їхніми працівниками та здобувачами освіти. Ця взаємодія сприяє не лише підвищенню репутації вищих навчальних закладів, а й зміцнює конкурентоспроможність університетів на національному та міжнародному рівнях. Зацікавлені сторони, такі як здобувачі освіти, викладачі та адміністрація, взаємодіють для досягнення спільних цілей, сприяючи сталому розвитку освітнього процесу.

Державна служба якості освіти України займає важливе місце у забезпеченні академічної доброчесності в системі вищої освіти. Її завданням є контроль за виконанням державної політики в сфері освіти, а також нагляд за закладами освіти. Впроваджуючи ефективні механізми державного нагляду, служба забезпечує дотримання високих стандартів якості та етичних норм в університетах.

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти відіграє ключову роль у визначенні та забезпеченні академічної доброчесності. Зокрема, агентство:

- формує вимоги до системи забезпечення якості вищої освіти та критеріїв оцінки освітньої діяльності закладів вищої освіти;
- здійснює аналіз якості освітньої діяльності під час акредитації освітніх програм та контролює діяльність спеціалізованих вчених рад;
- визначає вимоги до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені, та розробляє порядок їх присудження.
- розглядає питання про порушення академічної доброчесності та забезпечує контроль за процесом підготовки та захисту дисертацій.

Ці дії сприяють не лише підтримці вищих освітніх закладів, а й зміцненню віри в справедливість та об'єктивність системи вищої освіти в Україні. Академічна доброчесність стає фундаментальним принципом, який визначає якість освіти та внесок університетів у загальний розвиток суспільства.

Література :

Нормативно-правові джерела

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017р. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Про вищу освіту: Закон України від 28.05.2023р. <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти / Лист МОН від 23.10.2018 року https://zakononline.com.ua/documents/show/124272___124272

4. Положення про дотримання академічної доброчесності в НУ «ОЮА»

<https://www.onua.edu.ua/ua/doc-education-ukr/4519-polozhennya-pro-dotrimannya-ya-akademichnoji-dobrochesnosti-v-nu-ouua>

спеціальна література:

1. Бродецька Є. М. Доброчесність як запорука попередження корупційних правопорушень. Антикорупційні органи: проблеми становлення, розвитку та взаємодії: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 9 квіт. 2021 р.). С. 69-71.

2. Галупова Л.І. Дотримання академічної доброчесності як необхідна складова при формуванні іміджу науковця Матеріали Всеукраїнського круглого столу «Академічна доброчесність: правові проблеми» (м. Одеса, 26 травня 2023 р.). Одеса НУ «ОЮА» 2023. 49 с. С. 14-17. <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/25950>

3. Кирилюк А. В. Академічна доброчесність: проблеми реалізації Матеріали Всеукраїнського круглого столу «Академічна доброчесність: правові проблеми» (м. Одеса, 26 травня 2023 р.). Одеса НУ «ОЮА» 2023. 49 с. С. 20-25. <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/25950>

Тема 3. Порушення академічної доброчесності

1. Поняття та види порушень академічної доброчесності.
2. Фабрикація та фальсифікація.
3. Списування та обман.
4. Хабарництво та необ'єктивне оцінювання.

Академічний плагіат - це представлення наукових, дослідницьких або творчих результатів, отриманих іншими особами, як власних, без належного вказання джерела чи без належного визнання авторства. Це включає в себе часткове або повне копіювання тексту, ідей, графічних матеріалів, аудіо-відеозаписів, а також використання концепцій чи результатів досліджень без належного зазначення джерела. Академічний плагіат є серйозним порушенням етичних стандартів у науковій та освітній сферах, що може призвести до втрати довіри, санкцій і впливу на академічну та професійну репутацію особи.

Ознаки академічного плагіату: суб'єктами є учасники освітнього процесу чи наукової діяльності; об'єктом академічного плагіату науковий чи творчий результат, отриманий іншими особами; об'єктивна сторона полягає в умисних або необережних діях суб'єкта, які спрямовані на привласнення чужих результатів або у відтворення чужих опублікованих текстів без зазначення авторства; відсутність благоприємних мотивів, відмінних від плагіату в авторському праві.

Самоплагіат - оприлюднення власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів. Має місце, коли автор представляє свої власні раніше опубліковані роботи як нові, не надаючи належної інформації про їх попередню публікацію. Це може включати повторне використання власних досліджень без зазначення попереднього публікаційного контексту, порушуючи тим самим принципи чесності та прозорості в науковому дискурсі.

Фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях. Передбачає створення неправдивих даних чи фактів для підтримки власних наукових чи освітніх тверджень. Суб'єкт умисно створює або представляє неправдиві дані чи факти в намаганні підтримати або підкріпити свої наукові або освітні твердження.

Фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень. Суб'єкт намагається перекрутити чи спотворити існуючі факти з метою створення хибного враження або впливу.

Ці порушення порушують найважливіші принципи доброчесності, чесності та надійності в науковій спільноті. Створення невірних чи недостовірних інформаційних баз порушує довіру, що є фундаментом будь-якої ефективної системи освіти та досліджень. Потрібно акцентувати на необхідності дотримання високих стандартів наукової доброчесності та взаємовідносин, щоб забезпечити інтегритет наукового процесу та визнання досягнень в освіті.

Чимало джерел⁴ не проводять чіткої межі між фабрикацією та фальсифікацією. Справжньою проблемою є те, що визначення межі між фабрикацією та фальсифікацією може бути важким завданням, оскільки терміни часто використовуються взаємозамінно та інтерпретуються різними способами в різних контекстах.

Як у наукових дослідженнях, так і в роботах здобувачів освіти трапляються різноманітні форми недоброчесності та маніпулювання інформацією. Розглянемо кожен форму детальніше:

- створення фіктивних чи неправдивих результатів дослідження, намагаючись представити їх як результати реального експерименту;
- модифікація реальних даних або приховування тих, які суперечать вихідній гіпотезі, щоб підтримати певний науковий висновок;
- систематичне ігнорування частини отриманої інформації, яка суперечить початковій гіпотезі чи призводить до небажаних висновків;
- маніпулювання даними про учасників дослідження з метою досягнення певних результатів або приховування невігідної інформації;
- приписування конкретному джерелу інформації, якої воно насправді не містить, або вигадкування неіснуючих джерел для підтримки висновків;
- посилення на джерела, які фактично не використовувалися під час дослідження, для створення вигляду додаткової авторитетності;

⁴ Fabrication or Falsification. Academic Integrity Tutorials. Northern Illinois University. URL: <https://tinyurl.com/98wn8tn7>

- зазначення більш пізньої дати видання для вигляду актуальності публікацій, що може вводити в оману читачів.

Ці форми маніпулювання інформацією порушують найважливіші етичні стандарти наукової спільноти та підривають довіру до результатів досліджень. Протистояння цим явищам вимагає не тільки здатності визначати їх, але й впровадження прозорих і перевірених методів наукового дослідження та публікацій.

Способи викривлення інформації про результати освітньої і наукової діяльності викладачів⁵:

- оприлюднення текстів, які фактично не мають наукової цінності чи не є результатом проведеного дослідження, але при цьому мають формальні ознаки наукових публікацій. Порушення наукової доброчесності, втрата довіри в науковому співтоваристві.

- повідомлення, що видання, в якому опубліковано наукову статтю, відповідає певному критерію, коли ця інформація є неправдивою. Може призвести до штучного підвищення статусу публікацій та вчених, порушити об'єктивність наукової оцінки.

- публікації, які називаються публікаціями попередніх років у пізніших випусках електронних видань, коли насправді вони не існували на вказані дати. Збільшення кількості публікацій для вигляду більшого наукового внеску, порушення чесності та об'єктивності.

- звітність за результатами участі в конференціях, які не мають наукової ваги та стандартів, або які організовані виключно з комерційною метою. Зниження авторитету викладача, піддавання сумніву наукової діяльності.

- отримання атестації або підвищення кваліфікації без фактичного здобуття нових знань і навичок. Знецінення системи оцінки кваліфікації, порушення стандартів професійної доброчесності.

Боротьба з такими формами маніпулювання є важливою для збереження інтегритету наукової та освітньої сфер. Впровадження ефективних механізмів перевірки та контролю, а також підвищення свідомості учасників науково-освітнього процесу можуть допомогти запобігти подібним недолікам.

В діяльності навчальних закладів важливо звернути увагу на можливість фабрикації документів, що може виникнути в різних ситуаціях. Деякі з таких ситуацій включають:

- фальсифікацію документів, які надають право на пільгові умови вступу, отримання соціальної стипендії, знижку чи звільнення від оплати за проживання у гуртожитку. Порушення справедливості в системі освіти та негативний вплив на розподіл ресурсів.

- сфабрикування документів, що необхідні для навчання на наступному рівні освіти, зокрема, видані в іншій країні. Може вплинути на об'єктивність та справедливість процесу прийняття та оцінювання здобувачів освіти.

⁵ Академічна доброчесність: «ЯКИМИ БУВАЮТЬ ФАЛЬСИФІКАЦІЇ ТА ФАБРИКАЦІЇ?» // Інформаційний бюлетень. Випуск № 16. Серпень 2021 р. Електронний ресурс: <https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-bulletin-16.pdf>

- фальсифікація медичних довідок чи заміна фотографій здобувача освіти для отримання неправомірної переваги під час іспитів, занять чи інших аспектів навчального процесу. Порушення етичних стандартів та виникнення несправедливих ситуацій.

- написання відгуку чи рекомендацій власною особою замість того, хто повинен їх підписувати. Може призвести до знецінення довіри до відгуків та рекомендацій, сприяти несправедливості при виборі студентів або кандидатів на роботу.

Запобігання таким ситуаціям передбачає впровадження ефективних систем перевірки та контролю, особливо при прийнятті важливих рішень, таких як вступ або присудження ступенів. Також важливо вдосконалювати свідомість здобувачів освіти та викладачів щодо етичних стандартів у навчанні та дослідженнях для забезпечення інтегритету та чесності в освітньому середовищі.

Академічний саботаж - це вчинення дослідником дій, спрямованих на отримання нелегітимних академічних вигод або зменшення таких вигод для інших членів академічної групи чи спільноти. Це може включати затягування процесу рецензування роботи автора з метою використання результатів у власних цілях або навіть знищення певних даних, що стосуються інших дослідників-конкурентів. Академічний саботаж порушує принципи чесності та етики в академічному середовищі.

Професорська нечесність - це зловживання окремими представниками професорсько-викладацького складу своїми службовими обов'язками з метою примусу і тиску на колег чи здобувачів освіти. Це може включати неправомірний вплив на процес прийняття рішень, використання свого статусу для особистої вигоди або створення умов, які сприяють недоброчесному конкурентному виграву⁶.

Списування - це виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, які не є дозволеними для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання. Ознаки списування включають використання зовнішніх джерел без дозволу, спроби підміни чужої інформації за свою та скоєння цих дій під час процесу оцінювання.

Ознаки списування:

- об'єктом списування є письмові роботи, такі як контрольні, екзамени, курсові роботи та інші завдання. Суб'єкт намагається отримати недозволену допомогу або представити чужі ідеї як свої в рамках академічних завдань.

- об'єктивна сторона списування полягає в специфічних діях суб'єкта, яка є умисним і спрямовані на залучення зовнішніх джерел інформації без відповідного дозволу чи вказання джерела. Суб'єкт здійснює активні кроки з метою використання інформації, яка не є його власним творінням, і вводить цю інформацію у свої академічні роботи.

⁶ Сазик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? URL: <http://education-ua.org/ua/articles/930-akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti>

- місце скоєння списування: є місце проходження оцінювання результатів навчання, аудиторія під час екзамену, віддалене тестування чи здача курсової роботи. Місце проходження оцінювання є контрольованим середовищем, де здобувачі освіти представляють свої знання та розуміння, а списування порушує чесність цього процесу.

Інциденти академічного саботажу, професорської нечесності та списування підривають довіру до системи вищої освіти та порушують інтегритет навчального процесу. Боротьба з такими явищами вимагає впровадження ефективних механізмів контролю, підвищення етичності університетської громади та відповідних санкцій для порушників, щоб забезпечити чесність та надійність освітнього процесу.

Обман - це надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу. Формами обману в освітньому середовищі є академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування. Ці дії порушують етичні стандарти та визначені правила академічної доброчесності.

Хабарництво - це надання (отримання) учасником освітнього процесу або пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі. Ознаки хабарництва включають неправомірну вигоду, яка може бути надана чи отримана для отримання неправомірної переваги в навчальному процесі. Кримінальна відповідальність за хабарництво передбачена відповідними статтями Кримінального кодексу України.

До хабарництва можуть відноситися різні дії, такі як провокування, пропонування або прийняття хабара з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі. Це може включати отримання чи надання хабара для отримання позитивної або вищої оцінки, примусові благодійні внески, примусове репетиторство, конфлікти інтересів та інші ситуації, які порушують прозорість, чесність та законність освітнього процесу.

Академічне шахрайство (cheating) – це неправомірна поведінка здобувачів освіти, коли в ході виконання навчальних завдань вони використовують недозволені матеріали, інформацію чи інші допоміжні засоби для отримання неправомірної переваги. Найпоширенішою формою академічного шахрайства є списування, яке може включати в себе використання шпаргалок, заглядування у роботу сусіда під час іспиту, колективну співпрацю між здобувачами освіти, а також вчинення дій, направлених на попереднє та незаконне ознайомлення зі змістом екзаменаційних білетів тощо.

Необ'єктивне оцінювання - це свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти. Ознаки необ'єктивного оцінювання включають умисне заниження чи завищення оцінок, а також надання чи отримання будь-яких необґрунтованих переваг в освітній, дослідницькій чи трудовій діяльності здобувачам освіти та співробітникам закладу вищої освіти. Це порушення охоплює різноманітні випадки,

включаючи використання різних підходів і критеріїв при оцінюванні однотипних робіт різних здобувачів, а також створення нерівних умов для різних осіб.

Надання та/або отримання будь-яких необґрунтованих переваг в освітній, дослідницькій чи трудовій діяльності може включати в себе застосування тиску на осіб, що приймають відповідні рішення, а також використання нечесних практик через родинні та інші неформальні зв'язки. Ці дії порушують прозорість, чесність та об'єктивність в оцінюванні та навчанні.

До необ'єктивного оцінювання може бути зараховано використання незрозумілої здобувачам освіти системи оцінювання, невчасне повідомлення про систему оцінювання результатів навчання та створення системи оцінювання, яка не відповідає задекларованим цілям та завданням теми, дисципліни, практики, освітньої програми тощо.

Хибне співавторство - це внесення до списку авторів наукової чи навчально-методичної праці осіб, які фактично не брали участь у створенні продукту.

Надання допомоги чи створення перешкод здобувачам освіти під час проходження оцінювання результатів навчання, які не передбачені умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання, також може порушувати академічну доброчесність.

Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності визначається уповноваженим колегіальним органом управління закладу освіти з урахуванням вимог спеціальних законів.

Факт порушення академічної доброчесності може враховуватися під час прийняття рішень щодо притягнення педагогічного працівника до дисциплінарної відповідальності та конкурсного відбору на посаду керівника закладу освіти. Рішення про встановлення факту порушення академічної доброчесності та визначення виду академічної відповідальності приймає педагогічна рада з участю працівника та/або його законного представника.

Кожна особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

- ознайомлення з матеріалами перевірки. Особа має право ознайомлюватися з усіма матеріалами, які стосуються перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності та подавати до них зауваження.

- подання пояснень. Особа може особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення щодо порушення або відмовитися від їх надання. Вона також може брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності.

- присутність під час розгляду. Особа має право знати дату, час і місце розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності і бути присутньою під час цього розгляду.

- апеляція: Особа має право оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

Для педагогічних працівників, стосовно яких встановлено факт порушення академічної доброчесності, передбачені такі наслідки:

- обмеження участі в заходах. Зазначені працівники не можуть бути залучені до проведення процедур та заходів забезпечення і підвищення якості освіти, студентських конференцій, круглих столів та інших змагань.

- обмеження в атестації. Не можуть бути допущені до позачергової атестації для підвищення кваліфікаційної категорії або присвоєння педагогічного звання.

- відсутність заохочень. Позбавлені можливості отримувати будь-які види заохочення (премії, інші заохочувальні виплати, нагороди тощо) протягом одного року.

- позбавлення педагогічного звання.

Ці заходи призначені для забезпечення відповідальності за порушення академічної доброчесності та збереження високих стандартів в освітній галузі.

Література :

Нормативно-правові джерела

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017р. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

2. Про вищу освіту: Закон України від 28.05.2023р. <http://zakon.rada.gov.ua/>

3. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти / Лист МОН від 23.10.2018 року https://zakononline.com.ua/documents/show/124272___124272

4. Положення про дотримання академічної доброчесності в НУ «ОЮА»

<https://www.onua.edu.ua/ua/doc-education-ukr/4519-polozhennya-pro-dotrimannya-ya-akademichnoji-dobrochesnosti-v-nu-oyua>

спеціальна література:

1. Бродецька Є. М. Доброчесність як запорука попередження корупційних правопорушень. Антикорупційні органи: проблеми становлення, розвитку та взаємодії: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 9 квіт. 2021 р.). С. 69-71.

2. Гвоздецька Богданна Чинники недоброчесної поведінки студентів у навчальному процесі. Вища школа. 2019. № 10. С. 55-65.

3. Кришталь А.О. Аналіз деяких причин недотримання академічної доброчесності у процесі підготовки майбутніх фахівців з психології // матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Problems of

modern science and practice», 21-24 вересня 2021р., Бостон, США. – С. 374-375.

4. Кришталь А.О. Порівняльна характеристика проявів академічної недоброочесності в Україні та світі // матеріали І Всеукраїнської науковопрактичної конференції здобувачів та викладачів закладів вищої освіти «Правовий дискурс», 12 жовтня 2021 року Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ. – С. 38-39.

5. Красюк Т., Щеглаков І. Розмежування аморального проступку та порушення академічної доброочесності: правові проблеми. Право та інновації. № 4 (28). 2019. С. 41–48. <https://doi.org/10.31359/2311-4894-2019-28-4-40>.

6. Новіков Д. О. Юридичне розуміння фабрикації та фальсифікації як форм порушення академічної доброочесності / Д. О. Новіков, А. О. Поляков // Збірник наукових праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. Серія Право. – 2021. – Вип. 33. – С. 112-120.

7. Ніколаєв Євген. Якими бувають фальсифікації і фабрикації?. Академічна доброочесність. Інформаційний бюлетень Випуск № 16. Серпень 2021 р.

Тема 4. Плагіат як основний вид порушення академічної доброочесності

1. Поняття та різновиди плагіату.
2. Академічний плагіат та його ознаки.
3. Види академічного плагіату.
4. Самоплагіат: поняття, ознаки та види.
5. Схожі порушення інтелектуальної власності.

Додаткові питання:

1. Передумови виникнення плагіату?
2. Чи є тотожність в поняттях «плагіат» і «несамостійність»?
3. Що стимулює поширення плагіату?
4. Способи виявлення плагіату.
5. Які наслідки має високий рівень плагіату в суспільстві?
6. В чому специфіка самоплагіату?

Стаття 53 Закону “Про авторське право та суміжні права” чітко визначає плагіат як дію, коли твір або його частина публікується під іменем особи, яка насправді не є його автором. Це положення закріплено для захисту інтелектуальної власності та підтримки творчості, надає авторам право на визнання своєї праці.

У розвинених правових системах плагіат вважається серйозним порушенням, за яке може наставати різноманітна відповідальність, включаючи штрафи та інші санкції. Особливу увагу приділяють визначенню факту використання чужого твору без відповідної згоди автора.

Слід відмітити, що відсутність плагіату не обов'язково означає відсутність запозичення теми або ідей. Запозичення теми або сюжету може бути нормальною практикою, якщо не порушується унікальність та творчий внесок автора в їх вираженні.

Важливим є також визнання того, що творчий процес – це складний шлях, який включає в себе творчі пошуки, виправлення помилок та досягнення вагомих результатів. Тому виявлення плагіату повинно бути обґрунтованим і враховувати усі нюанси творчого процесу та оригінального вираження ідей.

Ненавмисний плагіат може виникнути внаслідок випадкового наслідування чи збігу ідей, який необхідно уникнути у творчості та дослідженнях. Існує кілька різновидів ненавмисного плагіату, які варто розглядати:

Підсвідомий плагіат. Характеризується природними та логічними висновками, отриманими внаслідок вивчення безлічі раніше опублікованих робіт. У цьому випадку автор може навіть не усвідомлювати, що його ідеї або формулювання схожі на раніше викладені.

Випадковий плагіат. Полягає в тому, що різні люди незалежно один від одного дійшли до подібних висновків або відкриттів. Це може виникнути через різницю в часі та місці, і такі випадки є результатом незалежної творчої праці.

Тиражований плагіат. Полягає в тому, що автор посилається не на первинне джерело, а на більш популярний або на матеріал, який широко використовується. Такий плагіат може виникнути через недбалість або недостатню увагу при вказанні джерела інформації.

Завуальований плагіат: Представляє собою навмисне або ненавмисне використання чужого авторства без належних посилань. В такому випадку автор може намагатися замаскувати взяття ідей або матеріалів як свої, порушуючи етичні та правові стандарти.

Навмисний плагіат:

Дублювання досліджень. Цей вид плагіату включає офіційно не підтверджену домовленість між щонайменше двома особами, результатом якої є виконання однакових або практично ідентичних робіт. Це може включати в себе повторне використання дослідницького матеріалу, ідентичних підходів до проблеми чи навіть копіювання вже опублікованих наукових робіт.

Фальсифікація. В цьому випадку фрагменти роботи, наприклад, статистичні показники, були вигадані або невірно вказані як результат власної роботи. Це серйозне порушення етичних та наукових стандартів.

Реплікація (самоплагіат). Представляє собою ситуацію, коли особа подає майже однакову роботу декілька разів з метою підняття власного академічного рейтингу. Це може включати повторне використання значущих частин власних попередніх робіт без належного зазначення цього факту.

Рерайт. Представляє собою “переказ” чужого тексту своїми словами з точним збереженням сенсу оригіналу. Це може бути формою плагіату, оскільки не включає значущих творчих змін або аналізу.

Точне копіювання без змін. Це означає беззмінне використання тексту іншого автора без належного зазначення джерела і без належного бібліографічного оформлення.

Парафраза. Переказ своїми словами тексту іншого автора, де суть полягає в заміні слів та знаків. Важливо вказати джерело ідей або матеріалів, щоб уникнути плагіату.

Компіляція. Цей вид плагіату включає процес написання твору або наукової праці на підставі чужих матеріалів без самостійного дослідження та опрацювання джерел. Це може вести до створення неправомірної компіляції ідей без належного визначення джерел.

Академічний плагіат визначається різноманітними критеріями, залежно від галузі знань, сфери професійної діяльності та регіональних особливостей. Однак у всіх визначеннях присутній спільний знаменник — бажання приписати собі результати, які були отримані іншими особами.

Згідно із статтею 42 Закону України «Про освіту», **академічний плагіат** розцінюється як «оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства»⁷.

Тереза Фішман, зазначає, що академічним плагіатом є академічна поведінка, «яка характеризується такими п'ятьма кумулятивними ознаками: «коли певна особа (1) використовує слова, ідеї чи результати праці, (2) що належать іншому визначеному джерелу чи людині (3) без посилання на джерело, з якого вона була запозичена, (4) у ситуації, в якій правомірно очікується вказання авторства оригіналу (5) з метою отримати певну користь, пошану, вигоду, які не обов'язково мають бути грошового характеру»⁸.

Академічний плагіат не обмежується лише використанням інших матеріалів — він передбачає намір приховати джерело, порушуючи етичні та юридичні стандарти. Це явище не лише підриває довіру до наукового співтовариства, а й порушує принципи інтелектуальної чесності та відповідальності.

Різні університети та організації можуть мати свої визначення академічного плагіату, але загальний зміст полягає у невідповідності етичним та професійним стандартам, які передбачають належне цитування та визнання джерел. Визначення Стенфордського університету, Єльського університету, Кембриджського університету та Національного наукового

⁷Закон України «Про Освіту». Стаття 42 „Академічна доброчесність”. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n613>

⁸ Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? URL: <http://education-ua.org.ua/articles/930-akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chi-dievijinstrument-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti>

фонду США відображають загальний консенсус у науковому співтоваристві щодо поняття академічного плагіату.

У Стенфордському університеті академічний плагіат визначається як “використання без надання обґрунтованого та належного цитування або визнання автором чи джерелом оригінальної роботи іншої людини незалежно від того, чи є ця робота кодом, формулою, ідеєю, мовою, дослідженням, стратегією, текстом тощо”⁹.

Єльський університет розглядає академічний плагіат як “використання чужої роботи, слів або ідей без посилань”¹⁰.

Кембриджський університет визначає академічний плагіат як “подання як власної праці незалежно від наявності наміру обманювати, роботи, яка частково чи цілком запозичена з чужої праці без належного посилання”¹¹.

Національний науковий фонд США визначає академічний плагіат як “привласнення чужих ідей, методів, результатів або слів без оформлення належного цитування”¹².

Ці визначення підкреслюють важливість етичного підходу до досліджень та відзначають, що необхідно належно цитувати та визнавати внесок інших дослідників для збереження довіри та інтегритету в науковому середовищі.

Академічний плагіат може виявлятися у різних формах та включати в себе різноманітні види джерел. Важливо розрізняти та розуміти основні типи академічного плагіату, щоб уникнути неправомірного використання інформації. Ось деякі ключові аспекти академічного плагіату та його різновиди:

дослівне запозичення текстових фрагментів. Одним з видів плагіату є бездумне копіювання тексту без належного форматування як цитат та без вказання джерела. Це може включати не лише повні речення, а й фрагменти, які становлять істотну частину тексту.

- використання ідей, фактів та формул без зазначення джерела. Плагіат може виявлятися у використанні концепцій, числових значень чи формул, які взяті з певного джерела, але не супроводжені належними посиланнями.

- перефразування тексту без належного зазначення джерела. Інший вид плагіату полягає в тому, щоб переформулювати оригінальний текст так, щоб він виглядав іншим, але зберігав сутність оригіналу, при цьому не вказуючи на джерело інформації.

- подання чужих робіт як власних. Серйозним порушенням є представлення чужих академічних робіт, таких як дисертації, статті, курсові роботи тощо, як власних без належного зазначення джерела чи без отримання дозволу від справжніх авторів.

⁹What Is Plagiarism? URL: <https://communitystandards.stanford.edu/student-conduct-process/honor-code-and-fundamental-standard/additional-resources/what-plagiarism>

¹⁰What Is Plagiarism? URL: <https://ctl.yale.edu/writing/using-sources/understanding-and-avoiding-plagiarism/whatplagiarism>

¹¹ University-wide Statement on Plagiarism. URL: <https://www.plagiarism.admin.cam.ac.uk/whatplagiarism/universitys-definition-plagiarism>

¹² Part 689 - Research Misconduct. URL: https://www.nsf.gov/oig/_pdf/cfr/45-CFR-689.pdf

Джерелами плагіату можуть бути різноманітні матеріали, такі як книги, статті, веб-сайти, патенти, а також роботи інших здобувачів освіти чи навіть роздаткові матеріали. Важливо враховувати, що академічний плагіат є серйозним порушенням етичних норм та може мати серйозні наслідки для здобувача освіти чи науковця, включаючи втрату довіри та академічного статусу.

Так, важливо розрізняти академічний плагіат та порушення авторського права, оскільки ці поняття, хоч і мають певний перетин, відрізняються за своєю природою та наслідками.

Авторське право, як визначено в законах, захищає майнові та немайнові права на твір, якщо він є результатом інтелектуальної діяльності. Закон “Про авторське право і суміжні права” визначає плагіат як оприлюднення чужого твору під іменем особи, яка не є його автором. Однак важливо зауважити, що авторське право захищає лише тих, кому належать права на твір у конкретний період часу.

З іншого боку, академічний плагіат охоплює ширший спектр порушень етичних стандартів у середовищі освіти та науки. Це може включати в себе не тільки використання чужих текстів без належного зазначення джерела, але й некоректне використання ідей, концепцій, формул, числових значень та навіть перефразування текстів без належного атрибутування. Академічний плагіат, хоча й не завжди пов'язаний із захистом авторських прав, є порушенням довіри та етичних норм у галузі освіти та науки.

Також важливо відзначити, що порушення авторських прав може вилитися у цивільні справи та мати юридичні наслідки, такі як штрафи чи компенсація власнику твору. У той час як академічний плагіат більше спрямований на внутрішні правила та стандарти університетів та наукових установ.

Таким чином, хоча є певний перетин між академічним плагіатом і порушенням авторського права, ці поняття слід розглядати окремо, кожне з них займає відмінне положення в правовій та етичній сферах.

Помилки цитування та академічний плагіат є двома важливими аспектами, які визначають етичний стандарт у науковому середовищі. Важливо розрізняти ці поняття, оскільки вони мають відмінності у своїх наслідках та природі порушень.

Помилки цитування – це технічні недоліки, які можуть виникати при неправильному форматуванні чи некоректному вказанні джерела інформації. Це може включати відсутність лапок при використанні текстових фрагментів із зазначенням джерела, посилання на неправильне джерело чи неправильне оформлення посилань, що може ускладнювати їхнє знаходження. Хоча такі помилки можуть вважатися менш суттєвими порушеннями етичних стандартів, вони все ще мають потенціал викривлення інформації та впливати на наукометричні показники інших дослідників та наукових видань.

Академічний плагіат, навпаки, є умисним використанням ідей, текстів чи результатів досліджень інших без належного зазначення джерела. Це серйозне порушення наукової етики, оскільки воно порушує інтегритет та

довіру в академічному середовищі. Академічний плагіат визнається як тяжке порушення етичних стандартів і може мати серйозні наслідки для автора, включаючи втрату довіри співробітників та втрату академічного статусу.

У відзначенні відмінностей між цими поняттями важливо підкреслити, що як помилки цитування, так і академічний плагіат є неприпустимими в контексті високих стандартів доброчесності та точності в академічній сфері. Вони обидва підсилюють важливість дотримання етичних норм і створення наукового середовища, побудованого на довірі та інтегритеті.

Вимоги до цитування та оформлення посилань можуть суттєво відрізнятися для різних видів академічних робіт. Наприклад, для науково-методичних праць, таких як підручники, навчальні посібники та методичні рекомендації, існують особливі стандарти. У деяких випадках, вимоги, які можуть бути прийнятні в таких працях, можуть бути менш суворими щодо форматування чи обсягу посилань, оскільки основною метою таких робіт може бути навчання та методичне керівництво. Проте, навіть у цих випадках, важливо уникати прямих текстових запозичень без належного цитування та вказання джерела.

Щодо оцінювання творів, які складаються з фрагментів творів інших авторів за наявності коректних посилань, викликає певні труднощі. Хоча такі роботи можуть бути визнані не плагіатом, оскільки не відбувається привласнення чужих результатів, вони можуть не відповідати стандартам наукової новизни, власних результатів та критичного аналізу джерел, які часто вимагаються у наукових роботах. Такі твори можуть містити інші порушення академічної доброчесності, такі як обман, фальсифікація або фабрикація, що потребують вирішення.

Основний етап перевірки на плагіат має здійснювати кваліфікований експерт за допомогою програмного забезпечення, рекомендованого закладом вищої освіти або науковою установою. При цьому, процедура підтвердження кваліфікації експерта та порядок визнання його компетентності повинні бути чітко визначені закладом вищої освіти чи науковою установою. Це важливо для забезпечення об'єктивності та надійності процесу перевірки на плагіат.

Враховуючи збільшення кількості порушень академічної доброчесності, а саме академічного плагіату, вважаємо за необхідне розглянути види академічного плагіату:

Фальсифікація. Включає створення або зміну даних, результатів досліджень, статистичних показників, що не відображають реальних обставин, а саме вигадкування результатів експерименту, публікація неіснуючих статистичних даних.

Реплікація. Полягає в несанкціонованому копіюванні та розповсюдженні даних чи тексту без належного зазначення джерела. Масове копіювання тексту з Інтернету без правильних посилань, використання чужих даних у власному дослідженні без згоди автора.

Републікація. Передбачає повторне опублікування чужої інформації під своїм іменем та посиланням на джерело. Як правило, повторне розміщення

статті в іншому журналі чи на іншому веб-сайті без вказання власного джерела.

Рерайт. Передбачає переписування тексту, статті або параграфа з метою приховання плагіату, часткова зміна висловлення та структури, залишаючи базову ідею незмінною. Як приклад, переписування з джерела, змінюючи порядок слів та деякі вирази.

Компіляція. Включає в себе створення нової роботи, використовуючи чужі ідеї чи тексти без належного атрибутування та редагування без згоди автора. Може проявлятися як узагальнення ідей з різних джерел у нову працю без належного цитування та вказання джерел.

Ці розширені визначення можуть допомогти визначити важливі аспекти кожного виду академічного плагіату та підкреслити важливість відповідального та етичного ставлення до джерел інформації у наукових дослідженнях.

Самоплагіат передбачає оприлюднення власних, вже раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів. Наприклад, повторна публікація статті з невеликими змінами у назві та вмісті (подвійна публікація), або створення статті, яка містить значні фрагменти раніше опублікованих наукових робіт без належних посилань (нарізка).

Самоплагіат розглядається з правової точки зору як акт обману, але не вважається злочином щодо інтелектуальної власності. Хоча самоплагіат може порушувати етичні норми наукової спільноти, його розглядають як питання етики та доброчесності, а не як юридичний злочин.

Ознаки самоплагіату: об'єкт - власний, раніше опублікований науковий результат; об'єктивна сторона - умисні дії суб'єкта, спрямовані на опублікування старого наукового результату як нового; сфера використання - виключно наукові публікації; характер об'єкта - носить завершений характер і визнаний як науковий результат.

Такий підхід до визначення і опису самоплагіату допомагає розуміти його контекст у науковому середовищі та покликаний підкреслити важливість чесності та інтегритету в публікаціях.

Зважаючи на різноманітні аспекти самоплагіату, давайте більш детально розглянемо кожен вид:

Дублікація публікацій. Передбачає публікацію однієї і тієї ж наукової роботи у кількох джерелах. Це може включати як повністю ідентичні публікації, так і версії з незначними змінами. Дублікація публікацій може порушувати принципи етики в науковій спільноті, оскільки призводить до надмірного зростання наукометричних показників та може вводити в оману читачів.

Дублювання наукових результатів. Полягає в публікації одних і тих самих даних або висновків у різних наукових працях як нових і вперше опублікованих. Цей вид самоплагіату може призвести до надмірного здуття значущості індивідуальних досліджень та впливати на об'єктивність наукового пізнання.

Подання у звітах з виконання наукових проектів. Спроба включити раніше опубліковані результати у новий звіт як нові здобутки, здобуті під час виконання іншого проекту. Така практика може вводити замовника чи фінансуючий орган в оману щодо реального обсягу та значущості нового проекту.

Агрегування чи доповнення даних. Об'єднання старих і нових даних без чіткої ідентифікації та посилань на попередні публікації. Такий спосіб може призвести до неправильної інтерпретації даних та зміни їхнього контексту, що може вплинути на об'єктивність наукового аналізу.

Дезагрегування. Публікація частини раніше опублікованих даних без належних посилань. Дезагрегування може вплинути на можливість повного розуміння даних та їхнього контексту, порушуючи наукові стандарти.

Повторний аналіз раніше опублікованих даних. Проведення нового аналізу даних без зазначення попереднього використання чи посилань. Цей вид самоплагіату може вводити в оману читачів та зменшувати чесність наукового дослідження¹³.

Розглядаючи ці види самоплагіату більш детально, можна краще зрозуміти їхній потенційний вплив на наукову спільноту та визначити стратегії для його запобігання.

Література :

Нормативно-правові джерела

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017р. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Про вищу освіту: Закон України від 28.05.2023р. <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти / Лист МОН від 23.10.2018 року https://zakononline.com.ua/documents/show/124272__124272
4. Положення про дотримання академічної доброчесності в НУ «ОЮА» <https://www.onua.edu.ua/ua/doc-education-ukr/4519-polozhennya-pro-dotrimannya-akademichnoji-dobrochesnosti-v-nu-ouua>

спеціальна література:

1. Бааджи Н. П. Можливості штучного інтелекту у боротьбі з плагіатом. Рекодифікація цивільного законодавства і система права України у контексті євроінтеграційних процесів : Матер. всеукр. науково-практичн. конфер. (Одеса, 8-9 листопада 2019 року) / за заг. ред. Є. О. Харитонova. – Одеса : Фенікс, 2019. – С. 86-92.

¹³ Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності [Електронний ресурс] / упор. В. Бахрушин, Є. Ніколаєв. – 2019. – С.12.

2. Красицька Л. В. Плагіат і самоплагіат як правові явища. Нове українське право . 2021. Вип. 3. С.188.

3. Купрата Н., Менсо І. Академічний плагіат та самоплагіат як елементи порушення академічної доброчесності. Людинознавчі студії. Серія “Педагогіка” 11/43.2020.С.75-90.

4. Харитонova О.І. Деякі міркування щодо академічної доброчесності і плагіату у наукових дослідженнях гуманітарного характеру. Актуальні проблеми інтелектуального, інформаційного, ІТ та Інтернет права: Матеріали Шостої науково-практичної конференції Юрид. Фак-т Львів. Нац. ун-ту ім. І.Франка. Львів 2022. С. 267-272.

5. Ульянова Г.О. Самоплагіат як порушення академічної доброчесності. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ.конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика» 2022. Т. 2. С.720-722.

6. Якубівський І.Є. Академічний плагіат як вид порушення академічної доброчесності. Нове українське право. Вип.4, 2023.С. 127-134.

Тема 5. Відповідальність за порушення академічної доброчесності

1. Академічна відповідальність здобувачів освіти.
2. Академічна відповідальність педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників.
3. Позбавлення кваліфікації, скасування рішення про присудження наукового ступеня, педагогічного, вченого звання.
4. Академічна відповідальність закладу освіти, наукової установи.
5. Реагування на порушення академічної доброчесності при проведенні конкурсу.

Академічна відповідальність є важливим аспектом у сфері освіти та науки, і вона має свої особливості та наслідки. Давайте розглянемо основні аспекти академічної відповідальності та можливі наслідки для осіб, які порушують академічну доброчесність:

Академічна відповідальність. Полягає у відповідальності перед академічною спільнотою за дотримання етичних норм та правил під час освітньої та наукової діяльності. Це не є юридичною відповідальністю, але стосується етичних стандартів та вимог академічної спільноти.

Можливі наслідки для здобувачів освіти. Здобувачі освіти можуть бути позбавлені отриманих балів чи повторно пройти оцінювання. У разі

серйозного порушення може вимагатися повторне проходження окремих частин освітньої програми або відрахування з навчального закладу. Здобувачів освіти можуть позбавити стипендії за порушення етичних норм.

Відповідальність для співробітників. Співробітники можуть бути позбавлені можливості отримати науковий ступінь чи вчене звання. У випадках серйозних порушень, можлива відповідальність у вигляді позбавлення присудженого наукового ступеня чи вченого звання. Вони можуть бути позбавлені педагогічного звання чи категорії та втратити право брати участь у роботі визначених органів або займати певні посади.

Зазначимо, що академічна відповідальність є важливою не лише з точки зору викладачів і здобувачів, але й для утримання високих стандартів якості в освіті та науці. Її порушення може мати серйозні наслідки як для індивідів, так і для академічних установ у цілому.

Відповідно до частини 7 статті 42 Закону України “Про освіту”, види академічної відповідальності учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності можуть бути різноманітними і визначаються спеціальними законами та внутрішніми положеннями закладу освіти. Ці положення повинні отримати затвердження або погодження основним колегіальним органом управління закладу освіти і також погодження з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їх відповідальності.

Важливою частиною цього механізму є те, що навчальний заклад може застосовувати додаткові заходи відповідно до визначених законом видів академічної відповідальності. До таких заходів можуть входити:

Усне зауваження. Науково-педагогічний працівник чи уповноважений представник адміністрації може надавати усні зауваження щодо порушень академічної доброчесності.

Попередження. Інформування учасника освітнього процесу про можливість притягнення до академічної відповідальності.

Скерування на додаткове навчання. Визначення потреби у додатковому навчанні з питань академічної доброчесності.

Зниження оцінки. Отримання зменшеної оцінки за виконання завдання чи роботи через порушення академічної доброчесності.

Реєстрація порушення. Внесення постійного чи тимчасового запису до реєстру порушень академічної доброчесності. Ця інформація може бути доступною потенційним роботодавцям та іншим зацікавленим сторонам.

Виключення з рейтингу претендентів. Позбавлення учасника можливості входження до рейтингу претендентів на отримання академічної стипендії або нарахування штрафних балів у такому рейтингу.

Позбавлення почесних звань і нагород. Відкликання або позбавлення почесних звань, нагород, стипендій тощо, присуджених навчальним закладом.

Позбавлення прав. Позбавлення права голосу у колегіальних органах навчального закладу, обмеження права на участь у роботі таких органів на певний термін.

Відрахування чи звільнення. Застосування максимальних заходів, таких як відрахування чи звільнення, у випадках серйозних порушень академічної доброчесності.

Цей перелік заходів є важливою складовою системи академічної відповідальності та допомагає забезпечити дотримання етичних норм у сфері освіти.

Процедура виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності є важливим етапом в системі забезпечення якості освіти. Основні принципи цього процесу можуть бути такими:

- початкове виявлення порушень може здійснюватися різними шляхами, такими як аналіз письмових робіт, результатів екзаменів, курсових проектів, та інше. Також, здобувачі освіти, викладачі, чи інші особи можуть повідомляти про можливі порушення академічної доброчесності.

- уповноважений колегіальний орган управління закладу освіти визначає порядок встановлення фактів порушення академічної доброчесності та складає комісію для дослідження порушення;

- особа, стосовно якої порушено питання про академічну доброчесність, має право ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки, подавати зауваження, надавати пояснення та брати участь у дослідженні доказів;

- комісія може провести слухання, де сторонам може бути надано можливість висловити свою позицію та представити свої докази;

- уповноважений колегіальний орган приймає рішення про можливе притягнення особи до академічної відповідальності та застосування відповідних заходів;

- особа, стосовно якої прийнято рішення про притягнення до академічної відповідальності, має право оскаржити це рішення до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду;

- за порушення академічної доброчесності, окрім академічної відповідальності, особа може бути притягнута до інших видів відповідальності відповідно до законодавства.

Цей порядок дозволяє забезпечити об'єктивність та справедливість в розгляді справ про порушення академічної доброчесності, а також захищає права учасників освітнього процесу.

Забезпечення притягнення до академічної відповідальності в освітніх установах є надзвичайно важливим аспектом, спрямованим на збереження і підтримку високих стандартів чесності та інтегритету серед здобувачів освіти та педагогічних працівників. Види академічної відповідальності повинні бути відповідними і пропорційними порушенням, забезпечуючи справедливість та ефективність у системі санкцій.

Кожен випадок порушення академічної доброчесності повинен вирішуватися індивідуально, при цьому за одне порушення слід застосовувати лише один вид відповідальності. Це допомагає уникнути несправедливості та забезпечити адекватність санкцій.

Система оскарження рішень про притягнення до академічної відповідальності повинна бути прозорою та справедливою. Заклади освіти повинні визначити чіткі процедури оскарження, щоб забезпечити можливість перегляду рішень та врахування всіх обставин.

Первинна відповідальність за забезпечення академічної доброчесності покладається на освітні заклади. Це включає створення сприятливого середовища для дотримання доброчесності та впровадження ефективних механізмів виявлення порушень. Дотримання встановленої політики та процедур забезпечення академічної доброчесності стає необхідною умовою для збереження високих стандартів освіти та наукових досліджень в будь-якому закладі.

Розглянемо випадки, коли заклад освіти чи наукова установа виявляються неспроможними ідентифікувати та протистояти порушенням академічної доброчесності:

У разі, коли Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти виявлено порушення академічної доброчесності у дисертації та скасовано рішення про присудження наукового ступеня, заклад вищої освіти позбавляється права створювати спеціалізовані вчені ради на 1 рік. Це реакція на серйозне порушення, що суттєво підриває довіру до наукового процесу.

У випадку повторного порушення, заклад повинен розробити план дій для вдосконалення своєї внутрішньої системи забезпечення якості освіти протягом 1 року. Цей план повинен бути узгоджений з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти та має на меті усунення причин порушень та запобігання їхньому повторенню.

При третьому порушенні Національне агентство може зупинити акредитацію відповідної освітньої програми. Заклад може звертатися за акредитацією не раніше, ніж через рік. Одночасно може бути анульована ліцензія на освітню діяльність за відповідним рівнем у порядку, визначеному законодавством.

Якщо має місце систематичне порушення академічної доброчесності, а заклад не реагує на це або не задовольняє скарги, відповідний заклад повинен розробити план дій для покращення внутрішньої системи забезпечення якості освіти протягом 1 року. Цей план має бути узгоджений з відповідним органом зовнішнього забезпечення якості освіти.

Ці заходи спрямовані на виправлення ситуації, вдосконалення системи забезпечення якості та відновлення високих стандартів академічної доброчесності в установі освіти чи науковій установі.

У разі виявлення порушення академічної доброчесності в ході проведення конкурсу, організатор має вчинити певні дії для ефективного реагування на такі ситуації:

Дискваліфікація учасника. Якщо порушення академічної доброчесності виявлено у створенні академічного тексту або виконанні конкурсних завдань, це є підставою для дискваліфікації учасника конкурсу. Це забезпечує справедливість та інтегритет конкурсного процесу.

Анулювання рішення про перемогу. Якщо виявлено порушення академічної доброчесності під час створення академічного тексту або виконання завдань переможцем конкурсу, організатор може анулювати рішення про визначення особи переможцем. Це захід необхідний для уникнення негативних наслідків, пов'язаних з недоброчесною поведінкою.

Припинення процедур зовнішнього забезпечення якості освіти. Якщо виявлено порушення академічної доброчесності у відомостях чи документах, що подаються для проходження процедур зовнішнього забезпечення якості освіти, це може призвести до припинення відповідної процедури. Це робиться без ухвалення рішення по суті, оскільки порушення академічної доброчесності може підірвати об'єктивність процедур.

Перевірка академічних текстів. Заклади освіти та наукові установи повинні здійснювати перевірку дотримання вимог академічної доброчесності для текстів, створених їх працівниками та здобувачами освіти. Це може включати перевірку публікацій у власних виданнях або рекомендованих для друку.

Внутрішні програми та процедури. Заклади освіти та наукові установи повинні включати в свої освітні програми компоненти щодо дотримання академічної доброчесності та навичок академічного письма. Популяризація академічної доброчесності також має здійснюватись через внутрішні заходи та ініціативи.

Притягнення до відповідальності. Заклади освіти та наукові установи повинні мати процедури притягнення до відповідальності тих, хто порушує вимоги академічної доброчесності. Це положення розповсюджується на наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників та здобувачів освіти.

Співпраця з органами зовнішнього забезпечення якості освіти. У випадках неспроможності ідентифікувати порушення академічної доброчесності через внутрішню політику, заклади повинні залучати суб'єктів зовнішнього забезпечення якості освіти для погодження плану заходів з приведення внутрішньої системи забезпечення якості до вимог.

Ці заходи спрямовані на забезпечення високих стандартів академічної доброчесності та відповідальності під час проведення конкурсів та інших процедур в освітніх та наукових установах.

Також заслуговують нашої уваги положення, що відображають основні принципи притягнення до відповідальності у сфері академічної доброчесності в закладах освіти та наукових установах. Розглянемо ці положення більш детально:

Визначення спеціальними законами форм та видів академічної відповідальності вказує на системний підхід до регулювання цієї сфери, та включає в себе адміністративні, дисциплінарні та інші заходи відповідальності за порушення норм та стандартів.

Первинна відповідальність закладів освіти та наукових установ. Заклади освіти та наукові установи є відповідальними за створення

сприятливого середовища для академічної доброчесності. Це може включати в себе розвиток культури чесності, вивчення та попередження порушень.

Механізми виявлення порушень та притягнення до відповідальності. Ефективні механізми виявлення порушень та система притягнення до відповідальності підсилюють важливість прозорості та справедливості у вирішенні конфліктних ситуацій. Сюди можна віднести проведення ретельних розслідувань та застосування санкцій.

Присвоєння кваліфікацій, педагогічних та наукових звань. Процес присвоєння кваліфікацій та звань повинен базуватися на принципах об'єктивності та високих стандартів. Забезпечення академічної доброчесності в цьому контексті визначає, що звання присвоюються особам, які продемонстрували високий рівень компетентності та чесності у своїх досягненнях.

Присудження наукового ступеня. Присудження наукового ступеня вимагає об'єктивного та ретельного процесу визначення заслуг кандидата. Важливо, щоб спеціалізовані вчені ради та заклади вищої освіти забезпечували дотримання високих стандартів у проведенні захисту та прийнятті рішень.

Ці аспекти є ключовими для підтримання інтегритету, чесності та якості у сфері вищої освіти та науки. Вони спрямовані на створення справедливого та етичного середовища, що сприяє розвитку якісних кадрів та досягненню наукових висот.

Важливим є питання неспроможності закладу освіти або наукової установи ідентифікувати та відповідати за порушення академічної доброчесності. Розглянемо ключові аспекти:

Ідентифікація порушень. Ідентифікація порушень академічної доброчесності визначається як неспроможність закладу освіти або наукової установи виявити факти порушень. Це може виникнути внаслідок неефективних систем контролю, недостатньої прозорості у внутрішніх процесах або відмови розглядати інформацію про можливі порушення.

Реагування зовнішніми суб'єктами забезпечення якості освіти. Якщо внутрішні процеси не спроможні виявити та реагувати на порушення, зовнішні суб'єкти забезпечення якості освіти можуть виконати цю роль. Процедури, визначені законодавством, дозволяють зовнішнім органам виявляти та реагувати на порушення.

Відмова у розгляді інформації. Якщо заклад освіти відмовляється в розгляді інформації про порушення або розгляд не відбувається, це може вказувати на системні проблеми або намагання ухилятися від відповідальності.

Невикористання видів покарань. Якщо факт порушення встановлено, але передбачені законодавством та (або) внутрішніми правилами види покарань не застосовуються, це може призвести до безвідповідальності та підірвати авторитет системи вищої освіти.

Академічна відповідальність. Академічна відповідальність - це особлива форма юридичної відповідальності, що застосовується за

порушення вимог академічної доброчесності. Може включати заходи, передбачені законодавством та статутами, такі як дисциплінарні санкції, відсторонення, втрата права на викладання або навчання.

Інші заходи реагування. Позбавлення ліцензії, відмова в акредитації освітньої програми та інші заходи реагування є додатковими інструментами, які можуть застосовуватися у випадках систематичних порушень.

Загальний механізм виявлення та реагування на порушення академічної доброчесності є важливим для забезпечення високих стандартів освіти та науки та підтримання довіри громадськості до системи вищої освіти.

Література :

Нормативно-правові джерела

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017р. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Про вищу освіту: Закон України від 28.05.2023р. <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти / Лист МОН від 23.10.2018 року https://zakononline.com.ua/documents/show/124272___124272
4. Положення про дотримання академічної доброчесності в НУ «ОЮА» <https://www.onua.edu.ua/ua/doc-education-ukr/4519-polozhennya-pro-dotrimannya-akademichnoji-dobrochesnosti-v-nu-oyua>

спеціальна література :

1. Великанова М. М. Академічна відповідальність: роздуми щодо умов та суб'єктів. Академічна відповідальність: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 15 квіт. 2021 р.). Київ: Київський регіональний центр НАПрН України, 2021. С. 9–12.
2. Давидова Н. О. Юридична відповідальність та академічна відповідальність: співвідношення понять. Академічна відповідальність: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 15 квіт. 2021 р.). Київ: Київський регіональний центр НАПрН України, 2021. С. 31–35.
3. Красюк Т. Притягнення до академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності: теоретико -прикладні проблеми регламентування. Право та інновації №1(41). 2023.С. 68-74.
4. Красюк Т. Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності: проблемні питання. Основні напрямки захисту прав громадян України на працю та соціальний захист в умовах євроінтеграції : тези доп. і наук. повідомл. учасників XI Міжнар. наук. практ. конф. (м. Харків, 8 жовт. 2021 р.) / за ред. О. М. Ярошенка. Харків: Право, 2021. С. 126–129.
5. Тицька Я. «Академічна доброчесність» та «Академічна відповідальність» у забезпеченні якості освіти. Теорія держави і права. 2018.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ (РЕКОМЕНДАЦІЇ) ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ПРОВОДЯТЬ ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Проведення практичних занять дозволяє вирішувати такі дидактичні цілі:

- оптимально поєднувати лекційні заняття із систематичною самостійною навчально-пізнавальною діяльністю здобувачів вищої освіти, їх теоретичну підготовку з практичною;
- розвивати вміння, навички розумової праці, творчого мислення, вміння використовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань;
- формувати у здобувачів вищої освіти інтерес до науково-дослідної роботи і залучення їх до наукових досліджень, які здійснює кафедра;
- забезпечувати системне повторення, поглиблення і закріплення знань здобувачів вищої освіти за певною темою;
- формувати вміння і навички здійснення різних видів майбутньої професійної діяльності;
- здійснювати діагностику і контроль знань здобувачів вищої освіти з окремих розділів і тем програми, формувати уміння і навички виконання різних видів майбутньої професійної діяльності.

При проведенні практичних занять викладач заздалегідь формує порядок проведення практичного заняття, у якому визначає порядок і послідовність заслуховування підготовлених відповідно до теми заняття доповідей, обговорення їх, опитування здобувачів вищої освіти, проведення захисту рефератів, у разі наявності таких та проведення дискусії з теми практичного заняття.

При підготовці до перших занять викладачеві бажано продемонструвати першокурсникам види записів, використання яких допоможе їм брати участь у обговоренні конкретних проблем:

- виписки, цитати – дослівні, точні записи конкретного тексту з посиланням на джерело інформації та його автора;
- план виступу – сукупність чітко сформульованих, послідовно викладених думок, які відбивають основний зміст прочитаного;
- тези – основні положення тексту без додаткових пояснень;
- конспект – короткий послідовний виклад інформації з першоджерела.

Для оперативного використання здобувачам вищої освіти можна рекомендувати накопичувати інформацію на спеціальних картках – аркушах твердого паперу невеликого формату.

Оцінка доповідей, відповідей на запитання оцінюються за національною шкалою, про що ставиться відмітка у журналі академгрупи.

При проведенні занять, крім відповідей на питання (відповідно до рекомендованих планів), здобувачами вищої освіти розв'язуються ситуативні завдання (задачі).

Оцінювання вирішення ситуативних завдань проводиться також за національною шкалою, про що робиться відмітка в журналі академгрупи.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема

ОСНОВИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

1. Якими принципами академічної доброчесності повинні керуватися учасники освітнього процесу? Обґрунтуйте відповідь, керуючись Кодексом академічної доброчесності закладу вищої освіти.

2. Дайте визначення поняття «текст», охарактеризуйте основні ознаки та опишіть структуру тексту. Наведіть приклад тексту наукової роботи.

3. Дайте визначення поняття «тези», охарактеризуйте основні ознаки тез та опишіть їхню структуру. Наведіть приклад тез доповіді на науковій конференції.

4. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.

5. Етапи реалізації та оформлення результатів наукового дослідження.

Тема

ОСНОВНІ ВИМОГИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

1. Право інтелектуальної власності: історія, еволюція, сучасний стан.

2. Структура та основні компоненти системи захисту інтелектуальної власності в Україні.

3. Складіть порівняльну таблицю проявів академічної недоброчесності та можливих порушень прав інтелектуальної власності.

4. Охарактеризуйте структурний підрозділ з організації та контролю за додержанням принципів академічної доброчесності системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти.

5. Положення про академічну доброчесність.

6. Розкрийте зміст права інтелектуальної власності. Наведіть приклади.

Тема

ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

1.Порушення академічної доброчесності та шляхи запобігання.

2. Які види порушень академічної доброчесності згадуються у Законах України «Про освіту» та «Про вищу освіту»?

3. Академічний обман.

4. Конфлікт інтересів і хабарництво.

Тема

ПЛАГІАТ ЯК ОСНОВНИЙ ВИД ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

1. Опишіть процедуру проведення перевірки наукової (творчої) роботи на наявність плагіату.

2. Форми, яких може набувати плагіат в академічному середовищі.

3. Програми «антиплагіату».

4. Сучасний стан та перспективи впровадження систем перевірки академічних текстів на ознаки плагіату

Тема

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

1. Юридична відповідальність та академічна відповідальність: співвідношення понять.

2. Яка передбачена відповідальність за порушення авторських прав?

3. Які існують шляхи боротьби з проявами корупції в академічному середовищі: світовий досвід?

РЕКОМЕНДОВАНІ ТЕМИ РЕФЕРАТІВ, ДОПОВІДЕЙ, ПРЕЗЕНТАЦІЙ:

1. Академічна доброчесність запорука якісної вищої освіти.
2. Дотримання права інтелектуальної власності як прояв академічної доброчесності.
3. Принципи академічної доброчесності.
4. Академічна культура як соціальне явище.
5. Дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу.
6. Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками.
7. Етичний кодекс ученого.
8. Порухення академічної доброчесності.
9. Плагіат як основний вид порушення академічної доброчесності.
10. Академічний плагіат та його види.
11. Академічний текст.
12. Бухарестська декларація етичних принципів вищої освіти.
13. Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками.
14. Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності здобувачами освіти.
15. Дотримання академічної доброчесності за законодавством ЄС.

ТЕСТИ

варіант 1:

1. Академічна доброчесність це:

А. самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;

В. це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень;

С. це сукупність етичних принципів, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення наукових (творчих) досягнень.

2. Визначення академічної доброчесності закріплено :

А. Законі України « Про освіту»;

В. Законі України « Про вищу освіту»;

С. Законі України « Про авторське право і суміжні права»;

Д. Законі України « Про академічну доброчесність».

3. Мета академічної доброчесності :

А. забезпечити довіру до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень;

В. отримання високого рівня освіти;

С. створення середовища відповідальних та чесних науковців;

Д. виховання сумлінних здобувачів освіти;

4. Академічна культура включає усвідомлення кожним:

А. свого місця і обов'язків в загальному функціонуванні ЗВО, цінностей і норм поведінки, звичаїв та ділової практики, правил корпоративної культури, трудової і ділової етики;

В. цінностей і норм поведінки, звичаїв та ділової практики, свого місця і обов'язків в загальному функціонуванні ЗВО, правил корпоративної культури;

С. норм і цінностей поведінки, звичаїв та ділової практики, правил корпоративної культури, принципів академічної доброчесності.

5. Академічна культури передбачає:

А. технології впливу на оточуючих з урахуванням етичних категорій і принципів;

В. здатність оперувати інформаційними та комунікаційними технологіями;

С. вміння створювати інформаційні моделі за допомогою відповідних програмних засобів;

Д. професійні цінності та соціальну відповідальність за результати своєї діяльності.

6. Основою академічного письма є:

- A. вміння висловлювати думки;
- B. вміння читати і розуміти текст;
- C. лінгвістичні вміння і навички;
- D. читати написане критично.

7. Загальне ознайомлення із змістом тексту та вияв його основної ідеї передбачає:

- A. поглиблене читання;
- B. ознайомлювальне читання;
- C. переглядове читання;
- D. аналітико-критичне читання.

8. Здатність творити та здатність до творчих дій, що зумовлюють нове називається:

- A. креативністю;
- B. творчістю;
- C. критичним мисленням;
- D. особистими здібностями.

9. Креативність це:

- A. особиста якість від народження;
- B. сформована якість особи під впливом активної пізнавальної діяльності;
- C. сформована якість завдяки особливим умовам виховання та навчання;
- D. сформована якість особи під впливом активної творчої діяльності.

10. Моральна відповідальність за процес і результати дослідження, що формується в культурно-освітньому просторі вищого навчального закладу це:

- A. свідоме порушення авторських прав;
- B. особливий вид діяльності науковців;
- C. академічна доброчесність;
- D. основна риса академічної культури.

11. Уможлиблює розуміння сутності академічної культури;

- A. інформативна функція;
- B. пізнавальна функція;
- C. світоглядна функція;
- D. регулятивна функція.

12. До проявів академічної недоброчесності належить:

- A.** виконання лише частини завдань із запропонованих викладачем;
- B.** списування відповідей під час поточного контролю;
- C.** симуляція хвороби задля того, щоб уникнути поточного тестування;
- D.** хабарництво.

13. Академічне шахрайство може набувати всіх форм, окрім:

- A.** використання в науковій роботі копірайтингового тексту;
- B.** проходження процедур контролю знань підставними особами;
- C.** написання не своїх варіантів завдань на контрольних заходах;
- D.** використання під час контрольних заходів заборонених технічних засобів;

14. Форма академічної недоброчесності проявляється у:

- A.** пропонуванні неправомірних винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг;
- B.** вимаганні грошей чи примушуванні до певної роботи під загрозою зумисно завдати шкоди інтересам та правам студента у навчанні чи інших питаннях;
- C.** наявності суперечності між особистими майновими, немайновими інтересами особи чи близьких їй осіб та її повноваженнями;
- D.** використанні родинних зв'язків чи службового становища для отримання переваг у сфері.

15. До видів плагіату не належить:

- A.** перефразування чужого тексту;
- B.** компіляція різних наукових робіт;
- C.** непряме цитування без посилань;
- D.** жодної правильної відповіді.

16. Повторне оприлюднення автором одного й того ж матеріалу називається:

- A.** реплікація;
- B.** самоплагіат;
- C.** фальсифікація;
- D.** списування.

17. Фальсифікація це:

- A. підтасування результатів дослідження;
- B. використання фрагменту чужого дослідження без відповідних посилань;
- C. проведення декількох досліджень з обраної теми;
- D. публікація результатів одного дослідження в різних роботах під різною назвою;

18. Компіляція передбачає:

- A. укладання з кількох чужих матеріалів нового дослідження;
- B. використання фрагменту чужого дослідження без відповідних посилань;
- C. проведення декількох досліджень з обраної теми;
- D. публікацію результатів одного дослідження в різних роботах під різною назвою.

19. Рерайт полягає у:

- A. вигадуванні показників з подальшим вказуванням їх у якості власної роботи;
- B. використанні чужого дослідження без відповідних посилань;
- C. виправленні чужого матеріалу без дозволу автора;
- D. переписуванні.

20. Дослівний плагіат:

- A. списування деяких фрагментів або всього тексту наукової роботи без вказання автора;
- B. компіляції, перефразуванні окремих слів і речень;
- C. додаванні до чужого матеріалу без дозволу автора додаткової інформації;
- D. переклад чужих творів з іноземної мови.

21. До засобів протидії плагіату відноситься:

- A. перевірка матеріалів за допомогою програмно-технічних засобів з визначенням унікальності роботи;
- B. відповідальність;
- C. запровадження чітких вимог щодо вибору видань, де оприлюднюються результати наукової і творчої діяльності.

22. Академічна відповідальність відноситься до:

- A. цивільної відповідальності;

- В.** не є різновидом юридичної відповідальності;
- С.** адміністративної відповідальності.

23. До видів відповідальності за порушення академічної доброчесності відноситься:

- А.** відмова або позбавлення у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- В.** усі варіанти правильні;
- С.** позбавлення присудженого педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- Д.** позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

варіант 2:

1. Академічна доброчесність це:

А) сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження творчої діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або творчих досягнень;

Б) сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження творчої діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або творчих досягнень;

В) сукупність етичних принципів та не визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження творчої діяльності з метою забезпечення недовіри до результатів навчання та/або творчих досягнень;

Г) Сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими не мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження творчої діяльності з метою забезпечення недовіри до результатів навчання та/або творчих досягнень.

2. Академічна фабрикація це:

А) вигадкування даних або фактів, що використовуються в освітньому процесі чи наукових дослідженнях;

Б) сукупність морально-етичних норм, правил і принципів, у тому числі правил педагогічної етики, академічної доброчесності й ділового етикету, які регулюють міжособистісні відносини учасників освітнього процесу закладів вищої освіти;

В) свідоме поширення чужої наукової інформації із позиції власного авторства;

Г) культура накопичення знань, їхнього розвитку, впорядкування та передачі від покоління до покоління через практиків та передавачів, тобто дослідників і викладачів дослідницьких інституцій та вищих навчальних закладів.

3. Академічний плагіат це:

А) вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

Б) оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

В) свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

Г) оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

4. Визначення академічної доброчесності й класифікацію її порушень містить:

А) Закон України «Про авторське право і суміжні права»;

Б) Закон України «Про академічну доброчесність»;

В) Закон України «Про вищу освіту»;

Г) Закон України «Про освіту».

5. Фундаментальними цінностями академічної доброчесності є:

А) чесність, справедливість, відвага;

Б) хитрість, відповідальність, підлість;

В) довіра, повага, відповідальність;

Г) варіанти А) та В).

6. Три складові вмінь, які забезпечують успішне опанування принципами академічного письма – це:

А) академічна грамотність, інформаційна грамотність та політична грамотність;

Б) академічна грамотність, інформаційна грамотність та практична грамотність;

В) академічна грамотність, інформаційна грамотність та міжкультурна грамотність;

Г) академічна грамотність, технічна грамотність та міжкультурна грамотність.

7. Першим у добу античності проблему плагіату підняв:

- А) Діоген Лаертський;
- Б) Публій Вергілій Марон;
- В) Марціан;
- Г) Аристофан Візантійський.

8. Оприлюдненням власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів називають:

- А) академічним плагіатом;
- Б) фальсифікацією;
- В) фабрикацією;
- Г) самоплагіатом.

9. Типовими прикладами самоплагіату є всі наведені приклади, окрім:

- А) дублікація публікацій;
- Б) дублювання наукових результатів;
- В) дезагрегування даних;
- Г) перевидання монографій, підручників.

10. Виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання це є визначення:

- А) самоплагіату;
- Б) академічного плагіату;
- В) фальсифікації;
- Г) списування.

11. Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає: Визначте, яке із положень не є правильним, відповідно до чинного національного законодавства?

- А) посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Б) суб'єктивне оцінювання результатів навчання;
- В) дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- Г) надання достовірної інформації про методи і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність.

12. Який вид академічної відповідальності не передбачений чинним національним законодавством для здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності?

- А) відрахування із закладу освіти осіб, які здобувають загальну середню освіту;
- Б) повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- В) позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання;
- Г) позбавлення академічної стипендії.

13. Який з варіантів не є видом академічної відповідальності педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти за порушення ними академічної доброчесності?

- А) вирахування з заробітної плати;
- Б) відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- В) позбавлення присудженого ступеня освітньо-наукового чи освітньо-творчого рівня чи присвоєного вченого звання;
- Г) позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

14. Фальсифікація як різновид порушення академічної доброчесності це:

- А) вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- Б) свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- В) оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- Г) надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу.

15. Хто відповідно до ст. 42 Закону України «Про освіту» повинен дотримуватись принципів та правил академічної доброчесності?

- А) педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники;
- Б) студенти вищих навчальних закладів;
- В) здобувачі загальної середньої освіти;
- Г) усі учасники освітнього процесу.

16. Що включає в себе етичний аспект академічної доброчесності?

- А) відсутність обману та плагіату в наукових працях;
- Б) публікація невірних результатів для отримання вигоди;
- В) використання чужих матеріалів без зазначення джерела;
- Г) захоплення авторства інших досліджень.

17. Як можна уникнути плагіату у наукових працях?

- А) ніколи не використовувати цитування і посилання на інших дослідників;
- Б) завжди копіювати текст повністю із джерела без змін;
- В) правильно вказувати джерела та використовувати цитування;
- Г) вигадувати власні дані для документації дослідження.

18. Чому важливо перевіряти достовірність джерел перед використанням їх у наукових дослідженнях?

- А) для уникнення зайвих витрат на придбання дорогих публікацій;
- Б) щоб убезпечитися від можливих судових позовів від авторів джерел;
- В) для забезпечення точності та надійності інформації у дослідженні;
- Г) всі відповіді невірні.

19. Як можна перевірити джерело на достовірність у наукових дослідженнях?

- А) відвідати авторський веб-сайт та перевірити, чи опубліковані там раніше схожі матеріали;
- Б) перевірити, чи вказано джерело у багатьох інших дослідженнях та публікаціях;
- В) переглянути біографію автора та його науковий досвід;
- Г) всі відповіді невірні.

20. Що є плагіатом?

- А) твори народної творчості;
- Б) офіційні документи;
- В) поєднання власного та запозиченого тексту без цитування джерел;
- Г) реплікація.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1. Що таке академічна доброчесність?
2. Назвіть фундаментальні цінності академічної доброчесності.
3. У яких законах України йдеться про академічну доброчесність?
4. Назвіть види порушень академічної доброчесності.
5. Як взаємодіють наукові та освітні процеси в університеті?
6. Як ви розумієте поняття «інтелектуальна власність»?
Кодекс академічної доброчесності.
7. Які об'єкти авторського права ви знаєте?
8. Розкрийте майнові та особисті немайнові права автора (правоволодільця).
9. З якою метою застосовують сучасні системи для перевірки текстів на ознаки плагіату?
10. Які основні академічні тексти та на яких етапах підлягають перевірці на плагіат?
11. Які методи інформаційного пошуку є найбільш продуктивними?
12. Які архіви відкритого доступу наукових та навчальних матеріалів ви знаєте?
13. Яким чином можна виявити недостовірні інформаційні джерела?
14. Як оформити перефразування в тексті наукової роботи так, щоб це не вважалося плагіатом?
15. Ознаки яких різновидів академічного плагіату допомагають виявити програмно-технічні засоби?
16. Академічна доброчесність як важлива складова державної політики у сфері освіти.
17. «Академічна доброчесність» як дефініція Закону «Про вищу освіту».
18. Академічний плагіат та його ознаки.
19. Види академічного плагіату.
20. Самоплагіат: поняття, ознаки та види.
21. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти, педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками.
22. Порушення академічної доброчесності.
23. Академічна доброчесність у сучасному освітньо-науковому просторі.
24. Практика дотримання засад академічної доброчесності в навчальних закладах.
25. Наукова доброчесність, як запорука стабільного розвитку освіти та науки.
26. Плагіат і порушення принципів академічної доброчесності.
27. Академічна доброчесність як «секрет успіху» або норма суспільних відносин.
28. Основні види порушень академічної доброчесності.
29. Відповідальність за порушення академічної доброчесності.

30. Основні види відповідальності педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників за порушення академічної доброчесності.
31. Види академічної відповідальності учасників освітнього процесу, встановлені спеціальними законами та внутрішніми положеннями закладу вищої освіти.
32. Застосування заходів академічної відповідальності в закладі освіти.
33. Формування мотивації педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників до дотримання академічної доброчесності.
34. Студентство та проблеми академічної доброчесності.
35. Основні вимоги до викладачів щодо дотримання академічної доброчесності.
36. Створення атмосфери академічної доброчесності у закладі вищої освіти.
37. Кодекс академічної доброчесності в українських і зарубіжних університетах.
38. Поняття про академічний плагіат.
39. Основні види й особливості академічного плагіату.
40. Класифікація академічного плагіату.
41. Проблеми плагіату в студентських роботах.
42. Плагіат як форма академічного шахрайства.
43. Програми, що спрямовані на виявлення плагіату.
44. Проблемні питання академічної доброчесності у вищій школі.
45. Вектори розвитку академічної доброчесності у вищій школі України.
46. Основні характеристики поняття академічного письма.
47. Моделі академічного тексту.
48. Академічна доброчесність як запорука якісної вищої освіти.
49. Академічна культура: поняття, функції, складові.
50. Основні риси академічної культури.
51. Етичний кодекс молодого вченого.
52. Види порушень академічної доброчесності у вищій освіті.
53. Відповідальність за порушення академічної доброчесності.
54. Відповідальність педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників за порушення академічної доброчесності.
55. Ключові питання академічної доброчесності у вищій школі.
56. Академічна культура та доброчесність, як соціальний капітал сучасного університету.

РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові джерела

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017р. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Про вищу освіту: Закон України від 28.05.2023р. <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Про професійну (професійно–технічну освіту) освіту: Закон України від 06.05.2023р. <http://zakon.rada.gov.ua/>
4. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 15.04.2023р. <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти / Лист МОН від 23.10.2018 року https://zakononline.com.ua/documents/show/124272___124272
8. Положення про дотримання академічної доброчесності в НУ «ОЮА» <https://www.onua.edu.ua/ua/doc-education-ukr/4519-polozhennya-pro-dotrimannya-a-akademichnoji-dobrochesnosti-v-nu-oyua>

Основні джерела

1. Башкір О.І. Академічна доброчесність та інтелектуальна власність: конспект лекцій. Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. 92 с.
2. Етика прокурора, судді, слідчого: навчальний посібник / Л.М. Гуртієва, О.В. Капліна, А.В. Лапкін та ін.; тех. ред. Ю.Д. Батан; за ред. А.В. Лапкіна, Г. Шмельцер. О.: Видав. дім «Гельветика», 2022. 284 с.
3. Кісельова А., Завальська Л. Основи академічного письма: навч.-метод. посіб.; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». О.: Фенікс, 2023 69 с. <https://hdl.handle.net/11300/25250>
4. Колоїз Ж.В. Академічне письмо: практикум, 2019. 178 с. <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream>
5. Кацавець Р. Професійна етика юриста: навч. посіб. (2-ге видання). К.: Алерта. 2022. 246 с.
6. Мартинюк О.М. Академічне письмо : конспект лекцій: навч.-метод. вид.- Луцьк: Вежа. 2021. 48 с. https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20241/1/akadem_mart.pdf

Допоміжні джерела

1. Бааджи Н.П., Ульянова Г.О. Академічна доброчесність як основа академічного успіху. Правова позиція. 2022. № 4 (37). С. 98-103.

2. Бааджи Н. П. Академічна доброчесність як складова академічної культури // Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2023 р.: у 2 т. -Т.2. С.580-584
<http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/25887>
3. Бігун В. С. Доброчесність як юридичний термін і сенс. Часопис Київського університету права: Укр. науково-теоретичний часопис. 2019. № 1. С. 25-29.
4. Бозкурт М. Ціннісні та етичні засади академічної доброчесності. Публічне право. 2020. № 3. С. 79-86.
5. Бродецька Є. М. Доброчесність як запорука попередження корупційних правопорушень. Антикорупційні органи: проблеми становлення, розвитку та взаємодії: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 9 квіт. 2021 р.). С. 69-71.
6. Бойченко М. Інституційні засади академічної доброчесності: філософська та правова концептуалізація. Філософія освіти. 2019. № 1.С. 97-114.
7. Галупова Л.І. Дотримання академічної доброчесності як необхідна складова при формуванні іміджу науковця Матеріали Всеукраїнського круглого столу «Академічна доброчесність: правові проблеми» (м. Одеса, 26 травня 2023 р.). Одеса НУ «ОЮА» 2023. 49 с. С. 14-17.
<http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/25950>
8. Гвоздецька Богданна Чинники недоброчесної поведінки студентів у навчальному процесі. Вища школа. 2019. № 10. С. 55-65
9. Головченко В. Доброчесність по-американськи. Юридичний вісник України. 2021.17 вересня - 30 вересня (№ 37-38). С. 7.
10. Главчев М. Академічна доброчесність у науковому та освітньому середовищі України: бібліотечна складова. Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. 2018. № 1. С. 11-14.
11. Гребенюк Т. В. Академічна доброчесність: навчальний посібник для студентів 1-го курсу всіх спеціальностей медичних та фармацевтичних факультетів. Запоріжжя: ЗДМУ, 2021.108 с.
12. Грудініна Н. Бібліографічний апарат наукової публікації як вияв академічної доброчесності. Бібліотечний форум: історія, теорія, практика. 2019. № 4. С. 6-10.Євген Ніколаєв. Як просувати цінності академічної доброчесності в українських університетах?
<https://www.skeptic.in.ua/promoting-integrity>
13. Кодекс академічної доброчесності національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads>
14. Климишин О.І. Академічна доброчесність як показник морального розвитку особистості студента. Академічна доброчесність: виклики сучасності: збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 11.05–19.06.2020) / Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та

Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. Варшава. 2020. С. 45-47. (92 с.).

15. Kuznetsova Natalia S., Nazarov Ivan V. , Yefimenko Leonid V. Areas of reforming the statutory regulation of academic integrity in Ukraine. Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Vol. 28, No. 3, 2021 pp. 176-185 [https://doi.org/10.37635/jnalsu.28\(3\).2021.176-185](https://doi.org/10.37635/jnalsu.28(3).2021.176-185).

16. Кирилюк А.В. Дотримання прав інтелектуальної власності як прояв академічної доброчесності / А.В. Кирилюк // «Права людини в період збройних конфліктів»: Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 75-й річниці ухвалення Загальної декларації прав людини 1948 р., 3 листопада 2023 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2023. С.58-65.

17. Кирилюк А. В. Академічна доброчесність: проблеми реалізації Матеріали Всеукраїнського круглого столу «Академічна доброчесність: правові проблеми» (м. Одеса, 26 травня 2023 р.). Одеса НУ «ОЮА» 2023. 49 с. С. 20-25. <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/25950>

18. Кришталь А.О. Аналіз деяких причин недотримання академічної доброчесності у процесі підготовки майбутніх фахівців з психології // матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції «Problems of modern science and practice», 21-24 вересня 2021р., Бостон, США. – С. 374-375.

19. Кришталь А.О. Порівняльна характеристика проявів академічної недоброчесності в Україні та світі // матеріали І Всеукраїнської науковопрактичної конференції здобувачів та викладачів закладів вищої освіти «Правовий дискурс», 12 жовтня 2021 року Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ. – С.38-39.

20. Кришталь А.О. Психолого-педагогічні аспекти мотивації майбутніх фахівців цивільного захисту до навчання як визначальна умова академічної доброчесності // матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Trends in the scientific development», 28 вересня-01 жовтня 2021р., Ванкувер, Канада. – С. 304-305.

21. Кришталь А. О. Академічна доброчесність: [Методичні вказівки і завдання для підготовки до практичних занять для студентів та курсантів І курсу денної форми навчання за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, спеціальність – 053 «Психологія»] / А. О. Кришталь. – Черкаси : ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2021. – 34 с.

22. Маккейн Д., Павела Г. Принципова боротьба за академічну доброчесність - думка професорів Центру академічної доброчесності. <http://www.saiup.org.ua/>

23. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності/ упоряд.: В. Бахрушин, Є. Ніколаєв ; Проект сприяння академічній доброчесності в Україні. 2019. 41с.

24. Назаров І. Законодавчі ініціативи Національного агентства у сфері формування простору академічної доброчесності. 15 вересня 2021 р. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjkwMjQ=/c9c8c2d09e05 e7d3665 261403 a811 560>

25. Назаров І. В. Вища освіта та академічна доброчесність - проблеми поєднання. Часопис Київського університету права. 2020. № 3. С. 408-412.

26. Новак О. М., Литвин А. Ф., Лаун С.Ю. Основи наукових досліджень та академічна доброчесність: навч.-метод. посіб. для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 015 Професійна освіта (охорона праці), Переяслав (Київ.обл.): Домбровська Я.М., 2021. 470 с.

27. Носачова, Ю. В. Основи наукових досліджень: підручник для студ. вищих навч. закладів, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 128 с.

28. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80с.

29. Пак І. В. Академічна культура українського студентства: фактори формування та особливості прояву : дис.. канд.. соціологічних наук : 22.00.04 / Інна В'ячеславівна Пак. Харків. 2019. 251 с.

30. Піроженко Н. Формуванні етичних стандартів професійної поведінки публічних службовців: досвід Польщі. Актуальні проблеми державного управління. Том 1 № 82 (2021). С.164-168.

31. Прокопенко Л. Академічна доброчесність: практичний вимір для бібліотек (нотатки з конференції) // Бібліотечний форум : історія, теорія і практика: наук., інформ. щоквартал. журн. 2019. № 4.С. 43-46.

32. Романадзе Л. Універсальний кодекс етики медіатора: утопія чи реальність? Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2021. № 1. С. 14-22.

33. Стадний Є. Деякі рекомендації щодо впровадження етичних кодексів в українських вищих навчальних закладах. <http://www.saiup.org.ua/resursy/rekomendatsiyi-shhodo-vprovadzhennyaetychnyh-kodeksiv-v-ukrayinskyh-vyshhyh-navchalnyh-zakladah/>

34. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022—2032 роки. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki>

35. Симонян Ю.Ю. Проблеми реалізації принципів академічної доброчесності на практиці з точки зору викладача. Матеріали Всеукраїнського круглого столу «Академічна доброчесність: правові проблеми» (м. Одеса, 26 травня 2023 р.). Одеса НУ «ОЮА» 2023. 49 с. С. 25-30. <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/25950>

36. Харитонova О.І. Деякі міркування щодо академічної доброчесності і плагіату у наукових дослідженнях гуманітарного характеру. Актуальні проблеми інтелектуального, інформаційного, ІТ та Інтернет права: Матеріали Шостої науково-практичної конференції Юрид. Фак-т Львів. Нац. ун-ту ім. І.Франка. Львів 2022. С. 267-272.

37. Харитонova О.І. Академічна доброчесність і виклики інформаційного суспільства. Матеріали Всеукраїнського круглого столу

«Академічна доброчесність: правові проблеми» (м. Одеса, 26 травня 2023 р.).
Одеса НУ «ОЮА» 2023. 49 с. С. 5-9.
<http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/25950>

38. Ульянова Г. О. Дистанційна освіта: актуальні питання запровадження. Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 15 трав. 2020 р.). Т. 3. С. 501-503.

39. Ульянова Г.О. Самоплагіат як порушення академічної доброчесності. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ.конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика» 2022. Т. 2. С.720-722

Ресурси відкритого доступу

www.president.gov.ua – Президент України

Законодавча влада

www.rada.gov.ua – Верховна Рада України

www.ombudsman.kiev.ua – Уповноважений Верховної Ради з прав людини

Виконавча влада

www.kmu.gov.ua – Кабінет Міністрів України

www.minjust.gov.ua - Міністерство юстиції України

Судова влада

www.scourt.gov.ua – Верховний Суд

www.ccu.gov.ua - Конституційний Суд України

<https://mon.gov.ua> – Міністерство освіти і науки України

<https://naqa.gov.ua> – Національне Агентство із забезпечення якості вищої освіти

<https://sqe.gov.ua>- Державна служба якості освіти України

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

*Олена Іванівна Харитонова
Галина Олексіївна Ульянова
Алла Володимирівна Кирилюк
Наталія Пилипівна Бааджи
Лариса Ігорівна Галупова*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Навчально-методичний посібник
для підготовки здобувачів вищої освіти
галузі знань 08 «Право» за спеціальністю
081 «Право»

Електронне видання

В авторській редакції

Формат 60x84/16. Ум-друк. арк.

Видавець ПП «Фенікс»

(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).

Україна, м. Одеса, 65009, вул.
Зоопаркова, 25. e-mail:
fenix-izd@ukr.net